

Pohjois-Suomen riistalintujen metsästyksen nykytila – kuka saaliin saa, mistä ja milloin?

Miikka Husa & Jani Pellikka

Photo: Joonas Tammivuori

*Metsäkanalintujen ja hanhien pyynnillä on vuosituhantinen historia Pohjois-Suomen metsästäjien vuodenkierrossa. Vuoden 2023 syksyn metsäkanalintukannat olivat edellisvuosien tapaan varsin runsaat, ja pyyntikausi ulottui maan pohjoisosassa syyskuusta marras-joulukuulle ja edelleen osin tammikuullekin. Metsähanhella *Anser fabalis* oli viikon mittainen pyyntikausi elokuun lopulla. Tämä artikkeli kuvaa näiden pyyntikausien metsästystä ja metsästäjiä Pohjois-Suomessa.*

Riistalinnuilla on ollut tärkeä osa pohjoissuomalaisessa metsästyskulttuurissa ja vuodenkierron mukaisessa erätaloudessa (Lehikoinen 2007), ja metsäkanalinnustus on nykyäänkin hyvin suosittua. Noin kolmannes suomalaisista metsästäjistä on nimennyt metsäkanalinnut – metson *Tetrao urogallus*, teeren *Lyrurus tetrix*, pyyn *Tetrastes bonasia* ja riekon *Lagopus lagopus* – tärkeimmiksi metsästyskohteikseen (esim. Toivonen 2009). Vuosittain metsällä käyneistä suomalaisista noin puolet osallistuu metsäkanalinnustukseen (Suomen virallinen tilasto 2024). Saalismäärät ja saaliin osuudet metsästettä-

västä kannasta vaihtelevat vuosittain merkittävästi muun muassa lintukantojen, metsästysrajoitusten ja metsästysaktiivisuuden mukaan (Helle ym. 2016, Pellikka & Forsman 2018, Forsman ym. 2019). Viimeisen vuosikymmenen aikana 2014–2023 metsäkanalintujen vuosittaiset saalismäärät ovat vaihdelleet paljon: teeri 32 800–140 300, metso 13 400–35 900, pyy 15 500–50 000, ja riekko 14 800–40 900 yksilöä (Suomen virallinen tilasto 2024).

Metsäkanalinnustuksen suosio maassamme näkyy myös esimerkiksi siinä, että monet metsästäjät matkustavat hyvinkin kauas kotoaan

Tammikuinen latvalinnustus houkuttelee nuoria ja aktiivisia kanalinlustajia. (Kuva Joonas Tammivuori)

Capercaillie hunting in January attracts young and active game bird hunters. (Photo Joonas Tammivuori)

Pohjois-Suomessa tammikuun 2024 metsosaalis vastasi noin viittä prosenttia koko metsästyskauden saaliista. (Kuva Joonas Tammivuori)

In Northern Finland, the capercaillie harvest in January 2024 accounted for approximately five percent of the total hunting season's harvest. (Photo Joonas Tammivuori)

vuosittain pyyntiin, osa valtion maille kanalinlupa-asiakkaina (Pellikka ym. 2012). Valtion maiden lupa-alueille Länsi-Suomessa matkustetaan keskimäärin neljäksi päiväksi ja 200 kilometrin päähän kotoa, kun taas Ylä-Lappiin metsästäjät matkustavat keskimäärin seitsemäksi päiväksi, ja matkaa kertyy yli 800 kilometriä (Pellikka ym. 2018). Vaikka valtion lupa-alueilla saa metsästää myös muuta pienriistaa, suurin osa metsästäjistä tavoittelee siellä erityisesti metsoa ja teertä saaliikseen. Pyyntiä motivoivat monenlaiset tekijät, ja esimerkiksi metsäkanalinnustuksen osana moni metsästäjä saa erilaisissa maastoissa runsaasti liikuntaa (esim. Pellikka & Rautiainen 2019), ja kokee saavansa monenlaisia hyvinvointivaikutuksia (Zimoch ym. 2014).

Pyynnin suuri suosio ja merkitys perustee muiden näkökohtien rinnalla sitä, miksi metsästyksen ohjauksen ja säätelyn perustana on oltava tietoa toteutuneesta pyynnistä ja sen vaikutuksista. Hyvä tilannekuva mahdollistaa sen, että metsäkanalintujen pyynti osataan järjestää niin, että lintukantojen elinvoimaisuus säilyy, ja se sallii monipuolisen ja kestäväen käytön (MMM 2023).

Lintukantojen ja niiden saaliiksi saannin tason tunteminen auttavat valtion mailla mitoittamaan lupametsästäjille myytävien pyyntivuorokausien määrää. Metsästyslain 8 §:n mukainen kuntalaisen metsästysoikeus valtion mailla tuo oman erikoispiirteensä Pohjois-Suomen pienriistan metsästyseen ja pyynnin sääntelyyn.

Metsästyksen suunnittelun ekologisen perustan ovat jo yli 30 vuoden ajan tarjonneet riistakantojen tilasta vuosittaista tietoa tuottavat riistakolmiolaskennat, ja riistasaaliiden kansallisen tilastoinnin mahdollistava vuosittainen tiedonkeruu. Jälkimmäisten tietosisältö ei mahdollista päättelyä pienriistasaaliin jakautumisesta valtion maiden ja yksityismaiden välillä, eikä päättelyä MetsL 8 §:n perusteella metsästävien henkilöiden saaman saaliin osuudesta kokonaissaaliissa. Pienriistan metsästyksestä ja erityisesti metsäkanalinnustuksesta onkin tehty säännöllisin väliajoin erillisselvityksiä ja -tutkimuksia, joiden avulla on kartoitettu metsästysoiminnan eri muotoja ja niiden vaikutuksia. Esimerkiksi Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (nykyinen Luonnonvarakeskus) ja Metsähallituksen yhteistyönä on tehty viiden vuo-

Valtion maiden lupametsästäjien osuus Ylä-Lapin riekkosaaliista on kasvanut. (Kuva Veli-Matti Väänänen)

The share of willow ptarmigan catch in Upper Lapland attributed to licensed hunters on state-owned lands has increased. (Photo Veli-Matti Väänänen)

den välein selvityksiä pienriistan metsästyksessä Pohjois-Suomessa vuosina 2003, 2008, 2013 ja 2018 (Korhonen 2004, Niemi ym. 2009, Nykänen ym. 2014, Forsman ym. 2019). Tämä artikkeli jatkaa tätä selvitysten sarjaa.

Tarkastelemme tässä kirjoituksessa, millaista on nykyinen suomalainen metsäkanalinnustus MetsL 8 §:n mukaisella alueella (jatkossa ”Pohjois-Suomessa”). Käsittelemme vuoden 2023 metsäkanalintujen pyyntiä sekä tammikuun 2024 teeren ja metson latvalinnustusta keväällä 2024 kerätyn kansallisen kyselyaineiston pohjalta. Kysymme, miten metsästyksessä ja saaliit jakautuivat alueellisesti ja ajallisesti, millaista oli saaliin saanti aikayksikköä kohti, ja millaisia olivat pyyntiin osallistuneet metsästäjät sosiodemografisilta piirteiltään. Metsäkanalintujen lisäksi tarkastelemme myös metsähanhea elokuun 2023 pyyntikauden osalta. Kysymyksiin vastaamalla pyrimme tukemaan näiden lajien pyynnin säätelyä Suomessa. Tämä artikkeli kokoaa tulokset ”Pohjois-Suomen pienriistametsästys 2023” -projektista, joka toteutettiin Suomen riistakeskuksen, Metsähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) yhteistyönä.

Aineistot ja menetelmät

Perusjoukko ja otos

Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin Luonnonvarakeskuksen vuosittaisen metsästystilastokyselyn yhteydessä. Kyselyn perusjoukon muodostivat kalenterivuoden 2023 aikana riistanhoitomaksun maksaneet henkilöt, joiden osoite oli metsästäjärekisterin mukaan Suomessa. Otos poimittiin metsästäjärekisteristä, ja otantamenetelmä oli alueittain ositettu satunnaisotanta, jossa kohdehenkilön osite määräytyi kotiriistanhoitoyhdistyksen perusteella. Ositteet noudattivat Suomen riistakeskuksen toimialuejakoa, paitsi että Lappi jaettiin kolmeen ositteeseen (Ala- Keski- ja Ylä-Lappi), ja Oulu kahteen (eteläinen, pohjoinen).

Tätä tiedonkeruuta edeltävinä vuosina metsästystilastokyselyn otoskoko on kansallisesti ollut yhteensä 7 500 metsästäjää. Koska tässä artikkelissa käsiteltävän tutkimuksen kohdealueena oli Pohjois-Suomi, ja tutkimuskohteena siellä tapahtuva metsäkanalintujen ja metsähanhen metsästys, kasvatettiin näitä alueita vastaavien ositteiden

Elokuun metsähanhijahtiin osallistui noin tuhat metsästäjää. (Kuva Veli-Matti Väänänen)

Approximately a thousand hunters participated in the bean goose hunt in August 2023. (Photo Veli-Matti Väänänen)

otoskokoja kaksinkertaiseksi (425 → 850) aiempiin tiedonkeruisiin verrattuna. Lisäksi pohjoisen Oulun osite jaettiin edelleen kahtia, jotta suurempi otoskoko saatiin painotettua niihin Pohjois-Pohjanmaan kuntiin, joissa kotikuntalaisilla on metsästysoikeus valtion mailla (Kuusamo, Taivalkoski, Pudasjärvi ja Vaala). Näin otoksen kooksi muodostui koko maan tasolla 9 475 metsästäjää. Otoksot ositteittain on kuvattu taulukossa 1.

Kyselyn suunnittelu ja sisältö

Luonnonvarakeskuksen jokavuotinen metsästys-tilastokysely sisältää kysymyksiä eri metsästysmuotoihin osallistumisesta (mm. vesilinnustus, metsäkanalinnustus ja hirvieläinten metsästys), sekä pienriistan pyyntipäivistä ja pienriistasaaliista alueittain. Tämän tutkimuksen tarpeita palvelemaan suunniteltiin sen yhteyteen Pohjois-Suomen metsäkanalinnustusta ja metsähänhea yksityiskohtaisemmin koskeva kyselyosio (jäljempänä ”lisäosio”). Tietosisältö suunniteltiin ”Pienriistan metsästys Pohjois-Suomessa 2023” -projektin osapuolten muodostaman työryhmän yhteistyönä syksyllä 2023. Lomakevastaajille lisäosio oli yksi kaksipuolinen A4-arkki, ja verkkovastaajille erillinen Webropol-kysely, johon oli mahdollista siirtyä pienriistaosioon vastaamisen jälkeen. Vastaajat yksilöitiin vastaajatunnuksilla.

Lisäosion kysymyksillä selvitimme vastaajien metsäkanalinnustuksen ja metsähänhen pyynnin ajankäyttöä ja saaliin saantia lajeittain, ja pyynnin ajoittumista kanalintulajeittain tai lajikoosteittain jahtikauden eri vaiheissa kunnittain. Lomakevastaajien lisäosio sisälsi vakiokentät kolmen pyyntikunnan nimeämiseen kauden eri vaiheissa. Verkkovastaajien webropol-kysely oli muotoiltu kyselyn sujuvoittamiseksi hieman toisin kuin paperilomakkeella, mutta tietosisältö oli sama, eli vastaajan oli mahdollista nimetä kolme eri pyyntikuntaa kullekin kaudelle ja antaa tietoja niillä tapahtuneesta pyynnistä.

Vastaajia pyydettiin myös erottelemaan kunnittain valtion maiden ja yksityismaiden välillä, miten paljon aikaa (pyyntipäiviä) he käyttivät, ja paljonko saalista saivat. Valtion maiden lupametsästäjiksi tunnistettiin vastaajista ne henkilöt, joiden pyynti kohdistui valtionmailla niihin kuntiin, joissa hänellä ei ollut ns. kotikuntalaisen vapaata metsästysoikeutta (MetsL 8 §). Kotikuntalaisiksi vastaavasti tunnistettiin ne henkilöt, jotka raportoivat metsästäneensä valtion mailla kotikunnassaan 8 §:n alueella tässä roolissa, ja joiden kotikunta Metsästäjärekisterin tai heidän lomakevastauksensa mukaan oli kyseinen kunta.

Pyysaalis kertyi lähes täysin syksyn ensimmäisen pyyntikuukauden aikana. (Kuva Miikka Husa)

*Nearly the entire hazel grouse catch was obtained during the first month of hunting in the autumn.
(Photo Miikka Husa)*

Kyselyjen toteutus

Kyselyt lähetettiin vastaajille 31.1.2024 postitse. Kuusisivuinen taitetun lomakkeen saatteessa metsästäjiä pyydettiin vastaamaan metsästystilastokyselyyn, sekä lisäosioon joko sähköisesti verkossa, tai palauttamalla lomake vastauskuorossa 21.2.2024 mennessä. Vastaajia motivoitiin arpomalla metsästystilastokyselyn vastanneiden kesken viisi 200 euron arvoista lahjakorttia, sekä viisi 200 euron lahjakorttia Pohjois-Suomen kyselyyn vastanneiden kesken. Metsästäjärekisterin osoitetietojen lisäksi otokselle haettiin puhelinnumerot nimen ja osoitteen perusteella ulkoisen palveluntarjoajan kautta. Puhelinnumerot saatiin kerättyä 49 prosentille otoksen henkilöistä, ja ensimmäinen vastaamismuistutus lähetettiin tekstiviestinä 15.2 vastaamattomille. Toisen muistutuksen osana 12.3.2024 vastaamattomille postitettiin kyselysaate sekä lomakepaketti uudelleen, ja heitä pyydettiin vastaamaan 31.3.2024 mennessä. Edelleen vastaamattomia muistutettiin kolmannen kerran 27.3.2024 tekstiviestitse. Edellisessä tiedonkeruuvaiheessa vastaamatta jättäneille henkilöille tehtiin 820 puhelinhaastattelua 4.4.–26.4.2024, ja paperivastauksia otettiin vastaan ja tallennettiin tiedonkeruusovellukseen vielä tänä aikana. Puhelinhaastattelut kattoivat metsästystilastokyselyn ja Pohjois-Suomen kyselyn sisällön.

Kerätyn aineiston analysointi

Aineiston esikäsittely

Paperilomakkeilla ja haastatteluilla kerätyt tiedot tallennettiin pdf-lomakkeille, joista tiedot vietiin automatisoidusti taulukkomuotoiseksi tietokanta-aineistoksi, ja yhdistettiin sähköisten vastausten kanssa. Sähköisen lomakkeen vastaamisen sujuvoittamiseksi ja vastausrasitteen pienentämiseksi sähköisen lomakkeen ajanjaksoluokitukset poikkesivat hiukan paperilomakkeen luokituksista: metsästyspäivät kysyttiin sähköisellä lomakkeella erikseen joka lajille, kun taas paperilomakkeella tiedusteltiin metsästyspäivät kaudella 2023/2024 kaikille metsäkanalinnuille yhteisesti. Aineistojen yhdistämisessä verkkovastauksien metsästyspäivät luokassa ”riekko 10.9.–31.10.2023” luokiteltiin aikaväliin ”10.9–9.10.2023 Kaikki metsäkanalinnut” ja metsästyspäivät luokassa ”riekko 1.11.–31.12.2023 (Ylä-Lapissa)” aikaväliin ”11.12–31.12.2023 vain riekko”. ”Kaikki metsäkanalinnut” -luokkien yhteenlasketut pyyntipäivät muodostettiin valitsemalla maksimit kutakin ajanjaksoa ja valtion/yksityismaita vastaavien riekon, metson, teeren ja pyyn metsästyspäivistä. Näin ollen verkkokyselyaineistoon perustuva metsästyspäivien määrä voi olla aliarvio siltä osin, jos vastaaja on oman arvionsa mukaan pyytänyt yhden ajanjakson ja alueen sisällä tiettyinä päivinä

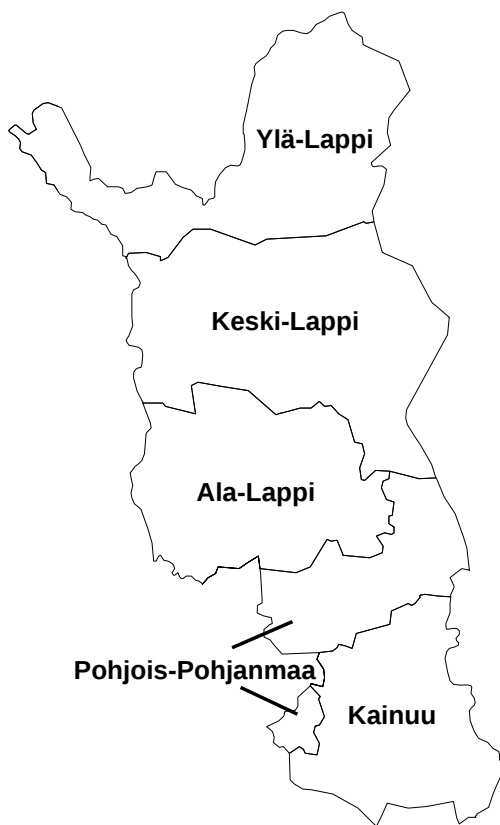
vain yhtä lajia, ja toisina päivinä vain toista lajia, jolloin oikea tapa näiden päivien yhdistämiseksi ”Kaikki metsäkanalinnut” -luokkaan olisi ollut maksimin sijaan summaaminen.

Paperilomakkeiden osalta tarkistettiin, että pyyntikunnat ja kysymyksen 2. mukainen kotikunta täsmäsivät Pohjois-Suomen kuntien kanssa. Osa vastaajista oli ilmoittanut pyyntiä kyseisen alueen ulkopuolella, ja nämä havainnot poistettiin tässä artikkelissa käsiteltävästä aineistosta. Osa paperivastaajista oli ilmoittanut pyyntialueen kunnan sijaan metsästystilaston alueluokituksen mukaisen nimen tai koodin (ks. kyselylomake; liite 1). Näissä tapauksissa pyyntikunnaksi pääteltiin kotikunta tai kotiriistanhoitoyhdistyksen mukainen kunta, jos ne sijaitsivat kyseisellä alueella. Sähköisten vastausten osalta esikäsittelyä ei tältä osin tarvinnut tehdä, sillä webropol-kysely oli rakennettu niin, että metsästyspäiviä ja saalista oli mahdollista ilmoittaa vain Pohjois-Suomessa sijaitseville kunnille.

Niissä tapauksissa, joissa päiviä tai saalista oli ilmoitettu ilman kunnan nimeä (16 vastaajaa) kunaksi oletettiin henkilön kotiriistanhoitoyhdistyksen tai kotikunnan mukainen kunta. Näistä neljällä kotiriistanhoitoyhdistys ja kotikunta sijaitsivat MetsL 8 §:n alueen ulkopuolella, ja havainnot jätettiin pois tarkasteluista, sillä vastauksista ei voitu päätellä, oliko vastaaja todella metsästänyt Pohjois-Suomessa. Muutoin metsästyspäivien ja saaliiden osalta aineistoon tehtiin joitakin korjauksia siltä osin, kun vastaukset olivat ristiriidassa sallittujen metsästysaikojen kanssa. Nämä korjaukset liittyivät lähinnä riekon metsästyspäiviin Ylä-Lapin ulkopuolella. Näissä tapauksissa kunta, saalis, tai metsästyspäivät korjattiin, mikäli oikea arvo oli metsästystilastolomakkeen tai Pohjois-Suomen lomakkeen perusteella pääteltävissä. Muissa tapauksissa nämä havainnot poistettiin aineistosta.

Tulosten yleistäminen aineistosta perusjoukkoon

Tulosten yleistäminen nojautui kyselyn otanta-asetelmaan ja Luken metsästystilaston tietoihin Pohjois-Suomessa pienriistaa metsästäneiden määräästä. Luken metsästystilaston tuottamisessa käytetyt painokertoimet muodostettiin ositteittain suoraan otokseen sisällymisdennäköisyyden ja vastaus-todennäköisyyden käänteisluvun tulona. Samoja painokertoimia ei kuitenkaan voitu suoraan käyttää sellaisenaan Pohjois-Suomen kyselyaineistoon, sillä Pohjois-Suomen kyselyaineistoon syntyi jon-

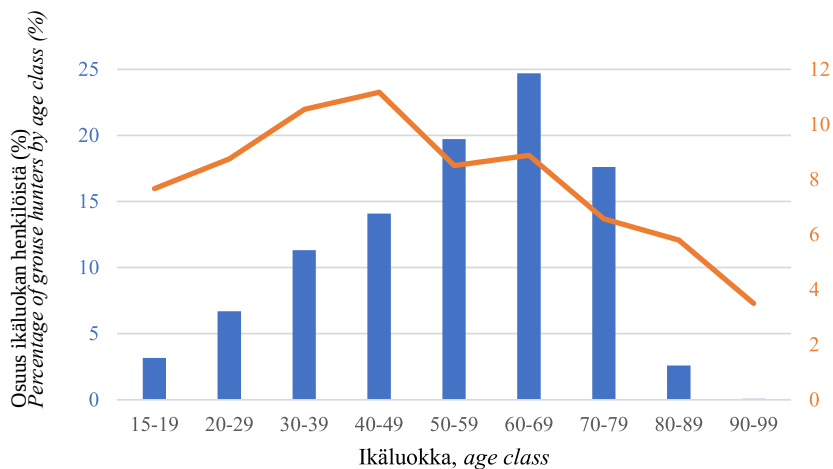

Kuva 1. Aluejako.

Fig. 1. Regional division.

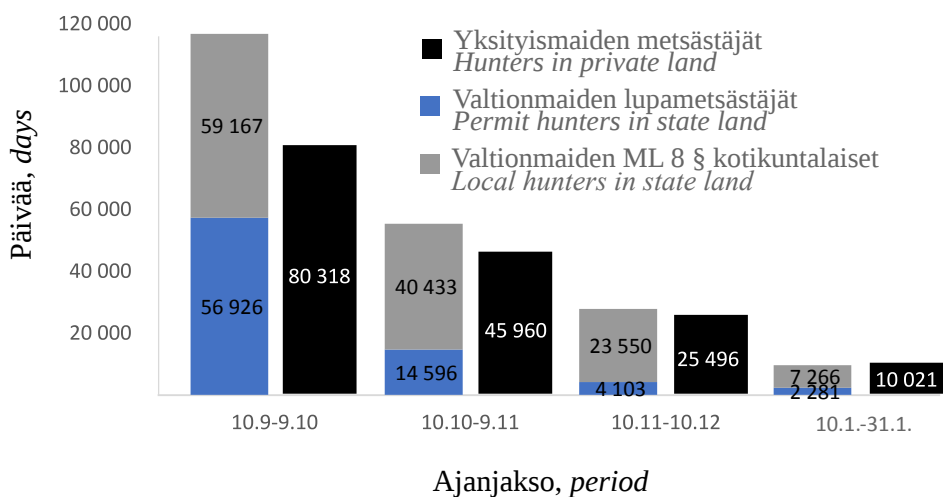
kin verran osittaiskatkoa. Tämä kato liittyi siihen, että 223 vastaajaa oli ilmoittanut metsästystilastokyselyssä metsästäneensä pienriistaa Pohjois-Suomessa, mutta jätti vastaamatta sitä koskevaan lisäosioon (ks. Taulukko 1).

Tämän osittaiskadon mahdollinen vaikutus pyrittiin oikaisemaan kalibroimalla Pohjois-Suomen kyselyvastausten painokertoimet reunajakauman avulla. Sellaisena käytettiin metsästystilastokyselyn aineistosta estimoituja pienriistaa Pohjois-Suomessa vuonna 2023 metsästäneiden määriä ositteittain. Pohjois-Suomen metsästämääriä estimoitii SAS 9.4 ohjelmiston PROC SURVEYMEANS proseduurilla. Lopullisten Pohjois-Suomea koskevien tulosten estimointi ja painokertoimien kalibrointi toteutettiin SAS 9.4-ohjelmiston CLAN 97-makrolla, joka hyödyntää annettua reunajakaumaa muodostamalla mallipohjaiset GREG (*Generalized REGression*) estimaatit summista

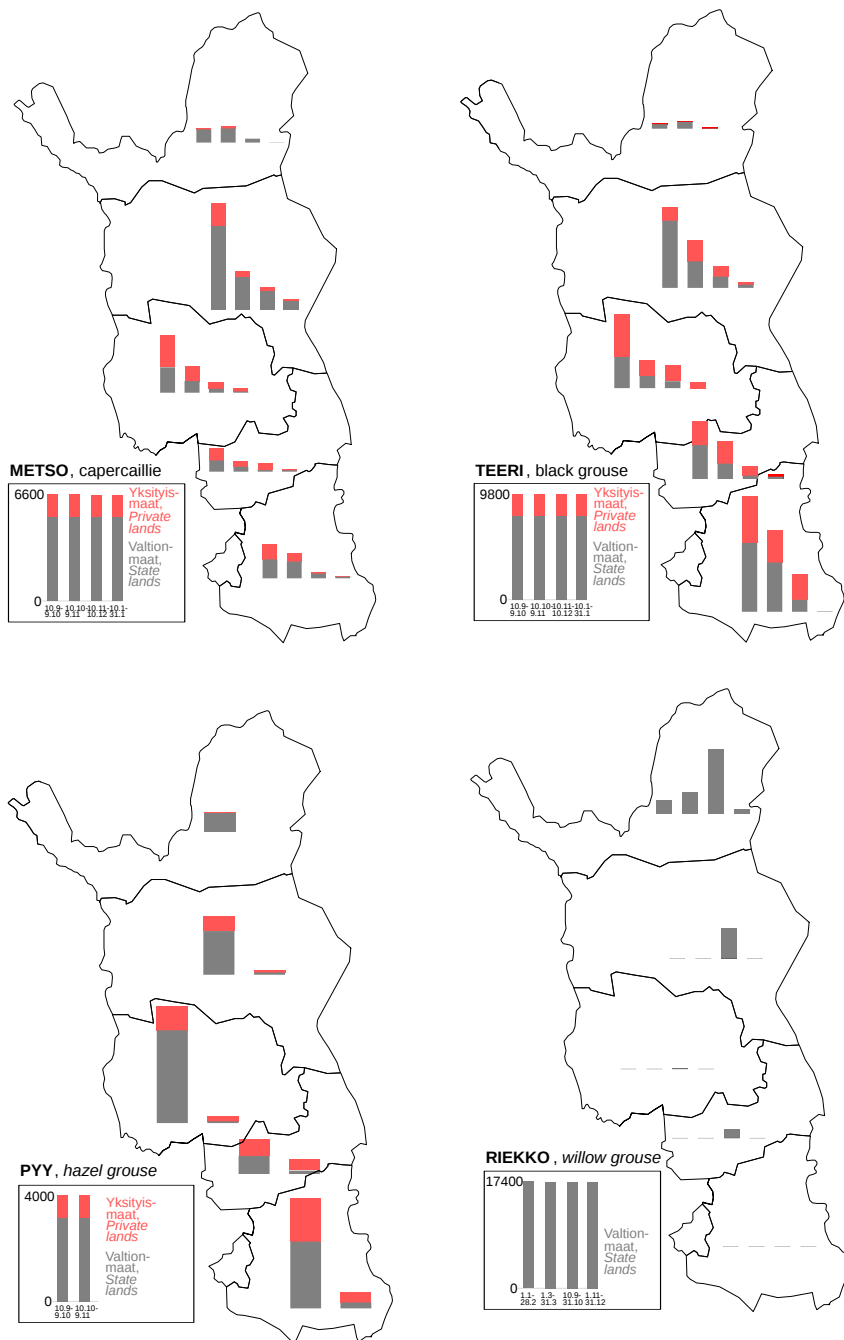
Kuva 2. Suomessa vuonna 2023 metsäkanalinnustaneiden henkilöiden ikäjakauma, sekä ikäluokkakohtainen metsäkanalinnustuspäivien keskimääräinen lukumäärä.

Fig. 2. The age distribution of persons who participated in grouse hunting in Finland in 2023, and the average number of days spent hunting by age class.

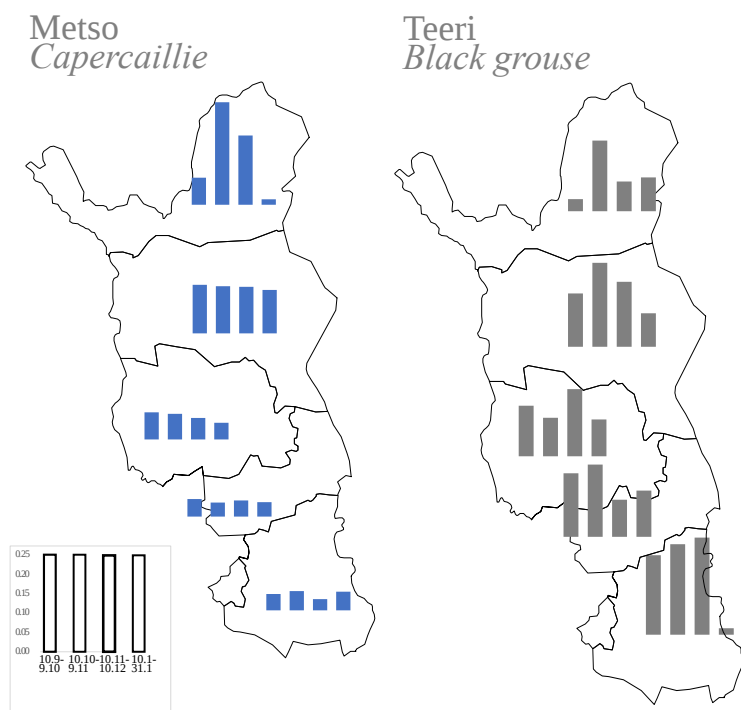
Kuva 3. Yksityismaiden ja valtion maiden metsäkanalinnustuksen pyyntipäivien jakautuminen eri ajanjaksoille syksyllä 2023 ja tammikuussa 2024.

Fig. 3. Distribution of days spent grouse hunting on private and state land for various periods in autumn 2023 and January 2024.

Kuva 4. Metsäkanalintusaaliit kauden eri vaiheissa yksityismailla ja valtionmailla.

Fig. 4. The hunting bag of capercaillie, black grouse, hazel grouse, and willow grouse at different stages of the season on private and state-owned land.

Kuva 5. Metson ja teeren metsästyspäivää kohti saadut saaliit (yksikkösaaliit) metsästyskaudella 2023/2024.

Fig. 5. The hunting bag per hunting day for capercaillie and black grouse at different stages of hunting season 2023/2024

sekä osuuksista (Särndal et al., 1992; Deville & Särndal, 1992). Näin summaestimaatteja vastaavat Pohjois-Suomen pienriistan metsästäjämäärät saatiin vastaamaan metsästystilaston aineistosta estimoituja metsästäjämääriä.

On huomattava, että toisin kuin Pohjois-Suomen kyselyssä, metsästystilastokyselyn ajallinen kattavuus ei koskenut latvalinnustuksen ajanjaksoa tammikuussa 2024. Tämän vuoksi Pohjois-Suomen kyselyn kalibroitiedot sekä tulosten summaestimaatit ovat aliarvioita niiden metsästäjien osalta, jotka eivät metsästäneet vuonna 2023 Pohjois-Suomessa pienriistaa, mutta kävivät kuitenkin latvalinnustamassa vuonna 2024. Tällaisten metsästäjien määrä perusjoukossa on oletettavasti erittäin pieni: esimerkiksi tämän tutkimuksen aineistossa vain yksi vastaaja oli latvalinnustanut vuonna 2024 tammikuussa, mutta ei raportoinut metsästäneensä vuoden 2023 aikana pienriistaa Pohjois-Suomessa.

Tulokset

Metsästystilastokyselyyn vastasi verkko- tai paperilomakkeella, tai puhelinhaastatteluna yhteensä 5 301 metsästäjää (vastausaste 56 %), ja lisäosioon 3 642 metsästäjää (vastausaste 38 %). Metsästystilastokyselyn vastaajista 1 162 raportoi metsästäneensä pienriistaa Pohjois-Suomessa, ja lisäosion vastaajista 939, eli 81 prosenttia metsästystilastokyselyn Pohjois-Suomessa pienriistaa metsästäneistä vastaajista vastasi myös lisäosioon. Näistä jälkimmäisistä vastaajista 418 (45 %) oli metsästännyt kotikuntalaisen oikeudella valtion mailla.

Koska otanta tehtiin niin sanotun kotiriistanhoitoyhdistyksen, eikä kotikunnan perusteella, kotikuntalaisen oikeudella metsästäneitä henkilöitä kuului myös Pohjois-Suomen ulkopuolisiin ositteisiin. Näitä vastaajia oli Pohjois-Suomessa metsästäneistä vastaajista alle kaksi prosenttia. Lisäosioon saaduista vastauksista 51 % tuli lomak-

keilta, 26 % verkkokyselystä, ja 23 % vastauksista saatiin haastattelemalla. Tulokset on esitetty tässä MetsL 8 §:n mukaiselle alueelle maakunnittain, kuitenkin siten, että Lappi on jaettu kolmeen alueeseen samoin kuin Luken metsästystilastossa (ks. Liite 2). Kuten jo aiemmin artikkelissa toimme esille, Pohjois-Pohjanmaan osalta MetsL 8 §:n alue kattaa Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven ja Vaalan kunnat. Aluejako on havainnollistettu kartalla kuvassa 1.

Metsäkanalinnustajien piirteitä kansallisesti

Metsästystilaston mukaan Suomessa metsästi metsäkanalintuja vuonna 2023 yhteensä noin 94 900 henkilöä (ks. Suomen virallinen tilasto 2024). Näiden metsäkanalinnustajien suurin ikäluokka oli 60–69-vuotiaat, joita oli vuonna 2023 hiukan alle 25 % kaikista metsäkanalinnustaneista (Kuva 2). Pyyntipäivien lukumäärällä mitattuna innokkaimpia metsäkanalinnustajia olivat 40–49-vuotiaat, joilla kertyi vuoden mittaan (2023) linnunpyyntiä keskimäärin 11 päivänä. Koko perusjoukon tasolla metsäkanalinnustuspäiviä niitä pyytäneille henkilöille kertyi keskimäärin kahdeksan.

Metsästys yksityismailla ja valtion mailla

Vuonna 2023 Pohjois-Suomessa metsästi pienriistaa – siis muitakin pienriistaan lukeutuvia lajiryhmiä kuin metsäkanalintuja ja metsähanhia – kaiken kaikkiaan noin 48 000 henkilöä ($\pm$ 2 800 henk., 95 % CI) (Liite 1). Eniten pienriistan metsästäjiä oli ositealueista Kainuussa (14 100), toiseksi eniten Ala-Lapissa (12 600) ja kolmanneksi eniten Keski-Lapissa (11 700). Metsästyskaudella 2023/2024 metsäkanalintuja metsästi Pohjois-Suomessa noin 42 000 metsästäjää, joista valtion mailla metsästi noin 29 000 metsästäjää, ja yksityismailla 23 000 metsästäjää. Myös metsästyspäivissä sekä saaliissa mitattuna metsäkanalinnustus painottui valtion maille. Aikavälillä 1.1.2023–31.1.2024 Pohjois-Suomessa metsäkanalintuja metsästettiin yli 400 000 päivänä, joista 60 % kohdistui valtion maille. Pohjois-Suomesta saatiin metsästyskaudella 2023/2024 saaliiksi noin 26 300 metsoa (65 % valtion mailta), 55 700 teertä (54 % valtion mailta), 13 000 pyytä (66 % valtion mailta) sekä 17 200 riekkoa (89 % valtion mailta). Keski- ja Ylä-Lapissa pyynti painottui muita alueita vahvemmin valtion maille.

Pyynnin jakautuminen syksyn eri vaiheisiin alueittain

Aineisto havainnollistaa hyvin sen, miten voimakkaasti metsäkanalinnustus painottuu Suomessa alkukauteen yksityisomisteisilla metsästysmailla ja valtion mailla (kuva 3). Ensimmäisen pyyntikuukauden aikana käytettiin yksityismailla 49 % koko jahtikaudelle (ml. tammikuulle) kertyvistä pyyntipäivistä, ja valtion mailla 57 %. Yksityismaiden pyynti jakautuu suhteellisesti tarkasteltuna tasaisemmin kauden eri vaiheisiin.

Ajankäyttölinen painotus heijastuu myös saaliin saantiin (Kuva 4). Alueittain pyyntikauden etenemistä tästä näkökulmasta tarkasteltaessa havaitaan, että ensimmäinen pyyntikuukausi kerrytti kaikilla alueilla Ylä-Lappia lukuun ottamatta selvästi eniten metso-, teeri- ja pyysaalia. Metsosaaliin kertymä Keski-Lapin alueella oli erityisen suurta ensimmäisen pyyntikuukauden aikana (60 % koko kauden saaliista), ja teerellä Etelä-Lapissa (56 % koko kauden saaliista). Pyysaalis kertyi niin Kainuussa, Ala-Lapissa ja Keski-Lapissa lähies täysin ensimmäisen pyyntikuukauden aikana (89 prosenttia koko kauden saaliista Pohjois-Suomessa). Myös riekolla syys- ja lokakuu kerryttivät muihin yksittäisiin ajanjaksoihin nähden suurimman saaliin.

Latvalinnustamassa Pohjois-Suomen alueella kävi tammikuussa 2024 noin 6 200 metsästäjää. Metsästyspäiviä heille kertyi tältä ajanjaksolta yhteensä noin 23 000, eli noin kymmenesosa kanalinnustuskauden ensimmäisen pyyntikuukauden päivistä. Latvalinnustuksen noin 1 300 yksilön metsosaalis vastasi noin viittä prosenttia koko kauden metsosaaliista, ja teerisaalis 1 800 yksilöä vastasi noin kolmea prosenttia kokonaisteerisaaliista.

Talvikauden Ylä-Lapin riekon metsästystä ajanjaksolla 1.1–31.3.2023 oli aineiston riittävyyden kannalta mielekäästä tarkastella vain valtion maiden osalta. Kevättalven 2023 riekonpyynti Ylä-Lapissa painottui maaliskuulle, jolloin riekonpyyntiin metsästäjät käyttivät 3 100 päivää, siis tuhat päivää enemmän kuin tammi-helmikuussa yhteensä. Tammi-helmikuun pyynnissä korostui selkeästi MetsL 8 §:n perusteinen pyynti: tuolloin kotikuntalaisten osuus valtion maiden pyyntipäivistä oli kaksi kolmasosaa, ja riekkoisaaliista he saivat kolme neljäsosaa. Yhteensä riekkoja valtion mailta saatiin tammi-helmikuussa 2023 yhteensä 2 000 yksilöä ja maaliskuussa 3 200 yksilöä. Valtion

maiden riekkosaalisarvioiden luotettavuutta on kuvattu variaatiokertoimilla taulukossa 4.

Yksikkösaalis

Kun metsoa, teertä ja pyytä tarkastellaan yhdessä, oli kanallinnustajien keskimääräinen yksikkösaalis kaudella 2023/2024 noin 0.235 saalislintua per pyyntipäivä, eli yhden saalislinnun saamiseen metsästäjältä kului keskimäärin 4.26 pyyntipäivää.

Pyyntikauden edetessä yksikkösaaliis laski. Kauden ensimmäisen pyyntikuukauden aikana syksyllä metson, teeren tai pyyn saamiseen kului pyytäjiltä keskimäärin neljä päivää, toisen kuukauden aikana 4.1 päivää, ja kolmannen kuukauden aikana 4.9 päivää. Latvalinnustuksessa metson tai teeren saamiseksi saaliiksi kului keskimäärin 7.7 päivää. Laji- ja aluetason tarkastelussa yksikkösaaliin kehitys ei kuitenkaan ollut näin säännömukaista (Kuva 5). Teeren yksikkösaalis oli korkeimmillaan kauden toisena pyyntikuukautena Pohjois-Pohjanmaalla, Keski-Lapissa ja Ylä-Lapissa, kun taas Kainuussa ja Ala-Lapissa yksikkösaalis oli korkeimmillaan vasta kauden kolmantena pyyntikuukautena marras-joulukuussa. Metson yksikkösaalis sen sijaan oli pyyntikauden ensimmäisenä kuukautena korkeimmillaan kaikilla tarkastelluilla alueilla Kainuuta lukuun ottamatta, jossa yksikkösaalis metson osalta oli korkein loka-marraskuussa.

Latvalinnustuksessa teeren yksikkösaaliit olivat yksityismailla (0.12 teertä/pyyntipäivä) selvästi valtionmaita (0.039 teertä/pyyntipäivä) korkeammat. Metson osalta tilanne oli päinvastainen, eli valtion maiden yksikkösaalis oli metson osalta hieman korkeampi yksityismailla, joskin ero ei ollut yhtä suuri kuin teeressä. Ylä-Lapissa valtion mailla riekonpyytäjien yksikkösaalis oli 1.1–31.3.2023 välisenä aikana keskimäärin 1,0 riekkoa/päivä. Riekon osalta yksikkösaalista ei tarkasteltu metsästyskauden 2023/2024 osalta, sillä saaliin saannin viiteajankohta kyselyssä 10.9–31.10 ei ollut yhdenmukainen pyyntipäivien kanssa (10.9–9.10, 10.10–9.11 jne.).

Metsähanhi

Kyselyvastausten perusteella pääteltynä metsähanhia metsästä Pohjois-Suomessa noin 1 100 metsästäjää (95 % luottamusväli 600–1 600), joille viikon mittaisena elokuun pyyntikautena metsäs-

tyspäiviä kertyi yhteensä noin 3 000 päivää (95 % C.I. 1 600–4 300). Pakollisiin saalisilmoituksiin perustuen metsähanhen saalismäärä Pohjois-Suomen pyyntikaudella oli 94 metsähanhea. Koska metsähanhen saaliskiintiö oli vain yksi lintu metsästäjää kohden, voidaan todeta, että karkeasti vain joka kymmenes pyytäjistä sai saalista. Kyse-lyaineistoon perustuva metsähanhen saalismäärän tilastollinen arvio (eli yhteensä 150 lintua) oli hie-man pakollisista saalisilmoituksista laskettua summaa suurempi, mutta pakollisten saalisilmoitusten summa on estimaatin 95 prosentin luottamusvälin sisällä (0–300). Metsähanhen pyynti oli yksikkösaaliin perusteella mitattuna vielä latvalinnustustakin haastavampaa, ja metsähanhen saaminen vaati keskimäärin 20–30 pyyntipäivää, riippuen siitä, käytetäänkö yksikkösaaliin arvioinnissa pienempää pakollisiin saalisilmoituksiin, vai kyselyaineistoon perustuvaa suurempaa saalismäärää.

ML 8 §:n kunnat ja kotikuntalaisten saama saalis

Ajanjaksolla 1.1.2023–31.1.2024 Pohjois-Suomessa pienriistaa metsästäneistä 48 000 metsästäjästä noin kolmasosa (15 800 metsästäjää) hyödynsi MetsL 8 §:n mukaista oikeutta metsästää valtion mailla kotikunnassaan. Kotikuntalaisen oikeudella metsästäneiden osuus kaikista pienriistaa metsästäneistä vaihteli alueittain Pohjois-Pohjanmaan 21 prosentista ja Ala-Lapin 37 prosenttiin. Tuloksissa suuret kotikuntalaisten osallistumisosuudet painottuvat alueille, joissa kuntien väestökin on suurempi. Korkeimmat kuntakohtaiset kotikuntalaisen oikeudella metsästäneiden osuudet olivat Rovaniemellä (58 %) ja Kajaanissa (55 %). Vastaavasti kuntatasolla matalia kotikuntalaisen oikeudella metsästäneiden osuudet olivat harvaan asutuissa kunnissa, joissa kuitenkin metsästetään verrattain paljon (esim. Puolanka, Paltamo), sekä kunnissa, joissa valtion maita on vähän (esim. Tornio).

Aikavälillä 10.9.2023–31.1.2024 metsäkanalintuja tavoitteli saaliiksi valtion mailla Pohjois-Suomessa noin 30 000 metsästäjää, joista 43 % eli 12 500 metsästäjää hyödynsi siinä kotikuntalaisen oikeutta. Lupametsästäjiä oli 18 100, ja pieni osa valtion mailla metsästäneistä (1 200 metsästäjää) harjoitti pyyntiä sekä kotikuntalaisen oikeudella, että lupametsästäjänä kotikuntansa ulkopuolella. Metsästyspäiviä valtion mailla kertyi yhteensä 242 900, joista Kainuussa kertyi 61 600, Poh-

Taulukko 1. Otokoot ja vastanneiden määrät alueittain (ositteittain).

Table 1. The sample sizes and the number of respondents by regions (stratum).

Álue Region	Metsästystilastokysely (kansallinen) Small game hunting survey (nationwide)				Lisäosio (Pohjois-Suomen piennistä) Additional survey form on small game hunting in Northern Finland		
	Perus-joukko Popu- lation	Otos- koko n (sample)	Vastan- neita n (respondents)	Pohjois-suomessa pienriistaa metsästäneitä, persons who had hunted small-game in northern Finland (n)	Vastan- neita n (Respondents)	Pohjois-suomessa pienriistaa metsästäneitä Persons who had hunted small-game in northern Finland (n)	MetsL 8 §:n perusteella metsästäneitä Local hunters in the area defined in Article 8 of the Hunting Act
Etelä-Häme	11 477	425	241	16	149	15	0
Etelä-Savo	15 861	425	254	20	183	21	1
Kainuu	15 345	850	487	253	372	178	95
Keski-Suomi	17 569	425	239	22	158	18	1
Kaakkois-Suomi	15 629	425	245	10	160	8	0
Pohjanmaa	22 427	425	248	8	164	6	0
Pohjois-Häme	12 457	425	251	19	157	17	1
Pohjois-Karjala	17 841	425	220	17	140	10	2
Pohjois-Savo	25 138	425	234	30	155	20	2
Rannikko-Pohjanmaa	9 938	425	256	7	121	5	0
Satakunta	15 064	425	265	13	169	9	0
Uusimaa	32 413	425	214	18	130	14	0
Varsinais-Suomi	14 920	425	230	11	134	12	0
Ala-Lappi	20 719	850	452	189	352	142	69
Keski-Lappi	10 129	850	450	185	345	155	105
Ylä-Lappi	3 151	550	275	106	194	87	61
Oulu, eteläinen	26 365	425	233	20	163	29	2
Oulu, pohjoinen (MetsL 8 §)	8 659	660	394	210	309	174	78
Oulu, pohjoinen	7 011	190	113	8	87	19	1
Koko maa, whole country	302 113	9 475	5 301	1 162	3 642	939	418

Taulukko 2. Metsäkanalintujen metsästyspäivät valtion mailla.

Table 2. Grouse hunting days on state land.

Alue Region	Aikaväli Period	Valtion maat State land	8 §-perustaisen pyynnin osuus Proportion of days by local hunters in the area defined in Article 8 of the Hunting Act		
			Päivänä, days	CV	%
Kainuu	10.9–9.10.2023	32 900	0.12	45 %	0.13
	10.10–9.11.2023	18 800	0.14	65 %	0.11
	10.11–10.12.2023	7 900	0.23	79 %	0.11
	10.1–31.1.2024	2 000	0.45	20 %	0.70
	10.9.2023–31.1.2024	61 600	0.10	55 %	0.10
Pohjois-Pohjanmaa	10.9–9.10.2023	18 800	0.16	37 %	0.19
	10.10–9.11.2023	9 300	0.20	63 %	0.16
	10.11–10.12.2023	5 400	0.35	51 %	0.35
	10.1–31.1.2024	2 000	0.30	64 %	0.22
	10.9.2023–31.1.2024	35 600	0.15	48 %	0.16
Ala-Lappi	10.9–9.10.2023	29 200	0.16	56 %	0.15
	10.10–9.11.2023	15 200	0.18	70 %	0.14
	10.11–10.12.2023	5 900	0.23	76 %	0.14
	10.1–31.1.2024	3 300	0.28	65 %	0.19
	10.9.2023–31.1.2024	53 600	0.14	62 %	0.11
Keski-Lappi	10.9–9.10.2023	44 200	0.12	40 %	0.16
	10.10–9.11.2023	14 100	0.13	69 %	0.09
	10.11–10.12.2023	9 100	0.27	98 %	0.02
	10.1–31.1.2024	4 700	0.26	67 %	0.19
	10.9.2023–31.1.2024	72 400	0.11	54 %	0.10
Ylä-Lappi	10.9–9.10.2023	12 900	0.24	29 %	0.27
	10.10–9.11.2023	3 600	0.21	66 %	0.17
	10.11–10.12.2023	1 300	0.35	93 %	0.06
	10.1–31.1.2024	1 000	0.80	100 %	0.00
	10.9.2023–31.1.2024	19 800	0.18	47 %	0.19
Yhteensä <i>Total</i>	10.9–9.10.2023	138 000	0.07	43 %	0.08
	10.10–9.11.2023	61 100	0.08	67 %	0.06
	10.11–10.12.2023	29 600	0.13	80 %	0.07
	10.1–31.1.2024	13 100	0.16	62 %	0.13
	10.9.2023–31.1.2024	242 900	0.06	55 %	0.06

CV = variaatiokerroin, *coefficient of variation*

Taulukko 3. Metso-, teeri- ja pyysaalis valtion mailta ja MetsL 8 §-perusteisen pyynnin osuus saaliista.

Table 3. Capercaillie, black grouse, and hazel grouse bags from state land, and local hunters' shares of the bags

Alue Region	Aikaväli Period	Metso, Capercaillie				Teeri, Black grouse				Pyy, Hazel grouse			
		Valtion maat State land		MetsL 8 §-perusteisen pyynnin saalisosuus %-bag by local hunters in the area defined in Article 8 of the Hunting Act		Valtion maat State land		MetsL 8 §-per- pyynnin saalisosuus %-bag by local hunters in the area defined in Article 8 of the Hunting Act		Valtion maat State land		MetsL 8 §-perusteisen pyynnin saalisosuus %-bag by local hunters in the area defined in Article 8 of the Hunting Act	
		Saalis, bag	cv	%	cv	Saalis, bag	cv	%	cv	Saalis, bag	cv	%	cv
Kainuu	10.9-9.10.2023	1 200	0.27	44 %	0.31	5 900	0.20	47 %	0.22	2 300	0.23	37 %	0.31
	10.10-9.11.2023	1 000	0.31	67 %	0.22	4 200	0.22	51 %	0.22	200	0.66	46 %	0.72
	10.11-10.12.2023	300	0.49	63 %	0.39	1 000	0.41	68 %	0.28	—	—	—	—
	10.1-31.1.2024	100	0.70	50 %	0.70	—	0.99	100 %	0.00	—	—	—	—
	10.9.2023-31.1.2024	2 600	0.23	55 %	0.21	11 200	0.17	50 %	0.18	2 500	0.23	38 %	0.30
Pohjois- Pohjanmaa	10.9-9.10.2023	700	0.35	40 %	0.40	2 900	0.28	47 %	0.30	600	0.46	41 %	0.54
	10.10-9.11.2023	300	0.40	74 %	0.28	1 300	0.31	56 %	0.28	100	0.77	100 %	0.00
	10.11-10.12.2023	100	0.59	55 %	0.55	300	0.48	100 %	0.00	—	—	—	—
	10.1-31.1.2024	100	0.56	100 %	0.00	200	0.50	86 %	0.16	—	—	—	—
	10.9.2023-31.1.2024	1 200	0.25	54 %	0.24	4 700	0.24	54 %	0.22	700	0.44	50 %	0.44
Ala-Lappi	10.9-9.10.2023	1 600	0.29	51 %	0.27	2 700	0.23	46 %	0.23	3 200	0.59	31 %	0.73
	10.10-9.11.2023	700	0.28	69 %	0.20	1 100	0.38	77 %	0.24	100	0.99	100 %	0.00
	10.11-10.12.2023	200	0.49	75 %	0.29	600	0.52	85 %	0.15	—	—	—	—
	10.1-31.1.2024	100	0.98	0 %	—	—	—	0 %	—	—	—	—	—
	10.9.2023-31.1.2024	2 600	0.22	57 %	0.19	4 400	0.23	59 %	0.18	3 200	0.58	33 %	0.70
Keski- Lappi	10.9-9.10.2023	5 200	0.17	50 %	0.17	5 700	0.19	43 %	0.20	1 500	0.65	15 %	0.76
	10.10-9.11.2023	2 000	0.20	79 %	0.09	2 300	0.26	52 %	0.25	100	0.71	36 %	0.89
	10.11-10.12.2023	1 100	0.38	97 %	0.03	1 000	0.41	100 %	0.00	—	—	—	—
	10.1-31.1.2024	500	0.39	72 %	0.24	300	0.66	90 %	0.13	—	—	—	—
	10.9.2023-31.1.2024	8 800	0.16	64 %	0.11	9 200	0.16	53 %	0.15	1 600	0.61	16 %	0.72
Ylä-Lappi	10.9-9.10.2023	800	0.25	68 %	0.18	400	0.39	47 %	0.40	600	0.37	84 %	0.12
	10.10-9.11.2023	900	0.31	79 %	0.13	600	0.58	35 %	0.61	—	—	0 %	—
	10.11-10.12.2023	200	0.52	100 %	0.00	—	0.72	100 %	0.00	—	—	—	—
	10.1-31.1.2024	—	0.97	100 %	0.00	—	—	0 %	—	—	—	—	—
	10.9.2023-31.1.2024	1 900	0.28	77 %	0.13	1 000	0.38	42 %	0.41	600	0.37	84 %	0.12
Yhteensä, Total	10.9-9.10.2023	9 400	0.12	50 %	0.12	17 600	0.11	46 %	0.11	8 100	0.27	35 %	0.31
	10.10-9.11.2023	4 900	0.13	74 %	0.07	9 500	0.14	54 %	0.14	500	0.40	65 %	0.29
	10.11-10.12.2023	2 000	0.24	88 %	0.07	2 900	0.23	86 %	0.09	—	—	—	—
	10.1-31.1.2024	800	0.30	66 %	0.21	500	0.41	89 %	0.09	—	—	—	—
	10.9.2023-31.1.2024	17 200	0.10	62 %	0.08	30 400	0.09	53 %	0.09	8 600	0.26	36 %	0.29

cv = variaatiokerroin, cv = coefficient of variation

Taulukko 4. Riekkosaalis valtion mailta ja MetsL 8 §-perusteisen pyynnin osuus saaliista.

Table 4. Willow grouse bag from state land and local hunters' share of the bag.

Alue Region	Aikaväli Period	Valtion maat State land	MetsL 8 §-perusteisen pyynnin osuus <i>Proportion of bag by local hunters in the area defined in Article 8 of the Hunting Act</i>		
			Saalis, bag	cv	%
Pohjois-Pohjanmaa	10.9–31.10.2023	300	0.80	100 %	
Ala-Lappi	10.9–31.10.2023	100	0.98	0 %	
Keski-Lappi	10.9–31.10.2023	4 600	0.24	16 %	0.35
Ylä-Lappi	1.1–28.2.2023	2 000	0.52	75 %	0.27
	1.3–31.3.2023	3 200	0.37	34 %	0.46
	10.9–31.10.2023	9 600	0.34	17 %	0.52
	1.11–31.12.2023	700	0.36	64 %	0.28
Yhteensä, Total	10.9–31.10.2023	14 600	0.27	18 %	0.37
	1.1–31.12.2023	20 500	0.22	28 %	0.31

cv = variaatiokerroin, *coefficient of variation*

jois-Pohjanmaalla 35 600, Ala-Lapissa 53 600, Keski-Lapissa 72 400 ja Ylä-Lapissa 19 800 päivää (Taulukko 2).

Kotikuntalaisena metsästämisen osuus valtion maiden pyyntiponnistuksesta kasvoi syksyn edessä (Taulukko 3). Kanallinnustuskauden ensimmäisenä kuukautena sen osuus valtion maiden pyyntipäivistä oli 43 %, toisena kuukautena 67 %, ja kolmantena kuukautena 80 %. Latvalinnustuskaudella kotikuntalaisten osuus pyyntipäivistä pieneni, mutta oli kuitenkin selvästi yli puolet kaikista valtion maiden pyyntipäivistä (62 %). Koko kauden aikana 8 §-perusteisen metsästyksen osuus valtion maiden pyyntipäivistä oli 55 %. Vastaava kehitys havaittiin myös saaliin osalta. Syksyn ensimmäisenä kuukautena valtion maiden metsosaaliista 50 prosenttia ja teerisaaliista 46 % meni kotikuntalaisille. Toisena kuukautena vastaavat osuudet olivat metson osalta 74 % ja teeren 54 %, ja kolmantena kuukautena metson osalta 88 % ja teeren 86 prosenttia. Tammikuun 2024 latvalintujahdin metsosaaliista 66 % ja teerisaaliista 89 % meni kotikuntalaisille. Metson yksikkösaaliit olivat kaikissa pyyntikauden vaiheissa kotikuntalaisilla lupametsästäjiä korkeammat. Teeren osalta

lupametsästäjät olivat yksikkösaaliin pohjalta tarkasteltuna kotikuntalaisia tehokkaampia pyytäjiä kauden toisena pyyntikuukautena.

Tammi-maaliskuussa 2023 Ylä-Lapissa riekkoa valtion mailla pyytäneistä 800 metsästäjästä yksi neljäsosa metsästi riekkoja kotikuntalaisen oikeudella. Pyyntipäivissä ja saaliissa mitattuna MetsL 8 §-perusteinen metsästys oli kuitenkin suhteellisesti suurempaa, erityisesti tammi-helmikuussa, jolloin kaksi kolmasosaa 2 000 metsästyspäivästä ja kolme neljäsosaa 2 000 riekon saaliista meni kotikuntalaisille (Taulukko 4). Kotikuntalaisten yksikkösaaliit olivat lupametsästäjien yksikkösaaliita korkeammat erityisesti tammi-helmikuussa, jolloin kotikuntalaiset saivat saaliikseen keskimäärin 1.1 riekkoa/päivä, kun lupametsästäjien saalis jäi 0.8 lintuun per päivä. Maaliskuussa kotikuntalaisten osuus sekä pyyntipäivien että saaliin osalta oli noin kolmasosa 3 100 metsästyspäivästä ja 3 200 riekon saaliista. Alkuvuoteen verrattuna maaliskuun valtion maiden lupametsästäjien yksikkösaalis kasvoi 1.0 riektoon/päivä, kun taas kotikuntalaisten saalis oli maaliskuussa suurin piirtein samaa tasoa kuin tammi-helmikuussa.

Latvalinnustajat

Pohjois-Suomessa latvalinnustaneiden metsästäjä-vastaajien keski-ikä oli 49 vuotta, he olivat keskimäärin muita vuonna 2023 kanalinlustaneita henkilöitä nuorempia (muiden vastanneiden keski-ikä 55 vuotta; $t = 4.55$, $P < 0.001$), sekä aktiivisempia kanalinlustajia ($t=6.4$, $P<0.001$). Latvalinnustaneille kyselyvastaajille kertyi vuoden 2023 aikana keskimäärin yli kaksinkertainen määrä metsäkanalinlustuspäiviä (18 päivää) verrattuna muihin metsäkanalinlustajiin (8 päivää). Metsäkanalinlustaneista vastaajista 92 prosenttia oli miehiä. Latvalinnustajien sukupuolijakauma ei poikennut tilastollisesti merkitsevästi tässä suhteessa muista kanalinlustajista ($\chi^2=0.2918$, $P=0.5891$). Vaikka Pohjois-Suomeen matkustaa runsaasti metsästäjiä metsäkanalinlustamaan, ovat he tammikuussa vähemmistö – Pohjois-Suomen latvalinnustajat asuivat muita suomalaisia kanalinlustajia useammin Pohjois-Suomessa ($\chi^2=86.4561$, $P<0.001$). Latvalinnustaneista vastaajista 79 prosenttia asui MetsL 8 § mukaisella alueella, kun muiden kanalinlustajien kohdalla vastaava osuus oli 38 prosenttia.

Pohdinta

Metsästämissä käyneiden henkilöiden määrä Suomessa on laskusuunnassa, mutta metsäkanalinlustuksen suosio näyttää tulosten valossa pitävän pintansa. Lähinnä metsäkanalinlustukseen koko metsästysoimintansa kohdistavia henkilöitä on Suomessa metsästäneistä noin kolmannes (Pellikka ym. 2020), mutta monille muillekin metsästäjille metsäkanalinlustus on olennainen osa metsästysvuotta. Pohjois-Suomessa metsäkanalinlustuksen suhteellinen merkitys korostuu, sillä kansallisesti keskimäärin puolet metsällä käyneistä pyytää metsäkanalintuja vuosittain, mutta metsällä käyneistä Pohjois-Suomen riistanhoitoyhdistysten jäsenistä vastaava osuus on 60–80 % (Suomen virallinen tilasto 2024). Myös pyynnin määrässä mitattuna Pohjois-Suomessa asuvat ovat kansallisessa vertailussa aktiivisia metsäkanalinlustajia. MetsL 8 §:n perusteella metsästäneille kertyi pelkästään valtion mailla keskimäärin 11 metsäkanalinlustuspäivää kaudessa, siis kolme päivää enemmän kuin kaikille metsäkanalinlustajille keskimäärin.

Kuten tuloksemme tuovat esille, vuoden 2023 suomalaisista metsäkanalinlustajista lukumää-

räisesti suurin segmentti olivat keski-ikäiset tai varttuneemmat, mutta ajankäytöltään aktiivisimmat pyytäjät olivat kuitenkin hiukan nuorempia, 30–49-vuotiaita. Metsästysvuoden 2019/2020 profiloinnissa metsäkanalinlustukseen erikoistuneilla metsästäjillä pyyntipäiviä kertyi vuodessa liki saman verran – runsaat 10 (Pellikka ym. 2020).

Mikä selittää pyynnin ajoittumista?

Metsäkanalintujen pyynnille vuosi 2023 oli lintukantojen tilan suhteen kohtalaisen hyvä, ja Pohjois-Suomen saalismäärät olivat lähellä viimeisten 20 vuoden keskiarvoa (Suomen virallinen tilasto 2024). Metsäkanalintujen metsästys Pohjois-Suomessa painottui melko voimakkaasti alkukauteen ja erityisesti ensimmäiseen pyyntikuukauteen, lähes yhtä paljon kuin aiemmassa vastaavassa tutkimuksessa (ks. Forsman ym. 2019).

Ajoittumista selittänevät monet tekijät, kuten alkusyksyn myöhäisempää syksyä miellyttävämmät sääolosuhteet ja lintujen parempi pyydystettävyyden, kun esimerkiksi poikueet ovat vielä koossa. Muualta Suomesta pohjoiseen kanalintumetsälle matkustaville alkukauden houkuttelevuutta lisänevät myös sallittuihin metsästysaikoihin liittyvän epävarmuuden puuttuminen, mikä helpottaa esimerkiksi matkajärjestelyjen tekemistä (esim. majoituksen varaamista) jo ennen riistakolmiolaskentojen tulosten valmistumista ja metsästysaikojen (metsästysasetuksen) säätämistä. Lisäksi Etelä-Suomessa alkukaudesta metsästäjiä vielä paikka paikoin häiritsevät hirvikärpäset saattavat osaltaan saada metsästäjiä suuntaamaan pohjoisemmas. Kun lisäksi tiedetään, miten moni metsäkanalinlustajista myös metsästää esimerkiksi hirvieläimiä (Pellikka ym. 2020), on ensimmäinen kanalintujen pyyntikuukausi monille suosittu myös siksi, että silloin metsäkanalinlustus ei vielä ”kilpaile” hirvieläinten metsästyksen kanssa käytettävissä olevasta vapaa-ajasta ja alueiden käytöstä. Nämä seikat voivat myös selittää osin sitä, miksi lupametsästys painottuu kaikkein voimakkaaimmin alkukauteen valtion mailla, kun taas yksityismaiden ja 8 §-perusteisen pyynnin osalta pyynnin väheneminen kauden edetessä on loivempaa. Eteläisemmästä Suomesta tulevien metsästysmatkailijoiden osuus pyytäjistä on luultavasti valtion maiden lupametsästäjien joukossa huomattavasti suurempi, kuin yksityismailla tai MetsL 8 §:n perusteella metsästävien.

Kotikuntalaisten ja lupametsästäjien pyyntipainotukset vaihtelevat

MetsL 8 §:n mukaisen metsästyksen osuutta valtion maiden pyynnistä ja saaliista on seurattu vuodesta 2003 lähtien viiden vuoden välein. Keskeiseksi huomioksi viimeisen kahdenkymmenen vuoden kehitystä tarkastellessa nousee kotikuntalaisten saalisosuuden pieneminen kaikkien metsäkanalintujen osalta. Esimerkiksi Pohjois-Suomen valtion maiden metsosaaliista kotikuntalaiset saivat vuonna 2003 arviolta 77 prosenttia, kun vuonna 2023 vastaava osuus oli 62 prosenttia. Suurin pudotus kotikuntalaisten saalisosuudessa nähdään Ylä-Lapin riekkosaaliin tarkastelussa, joka vuosina 2003–2013 oli noin 80 prosenttia, mutta 2023 vain 30 prosenttia. Kotikuntalaisten osuudet riekkosaaliista olivat kuitenkin huomattavasti suurempia muissa kauden vaiheissa kuin syys–lokakuussa, johon pyynti ja saaliin saanti kokonaisuutena painottuu. Riekon saalisarviointiin liittyy muita metsäkanalintuja suurempaa epävarmuutta suurten saalismäärien vaihtelun takia, joka osin johtuu ansapyynnin erityispiirteestä. Tämänkin tutkimuksen aineistoon kertyi useampia vastauksia kotikuntalaisilta, joita suurten saalismäärien perusteella saattoi olettaa ansapyytäjiksi. Ylä-Lapin otannan kattavuuden takia nämä saivat kuitenkin ulkopaikkakuntalaisia metsästäjiä huomattavasti pienemmät painokertoimet. Tässä tutkimuksessa esitetty 30 prosentin osuusarvio suurine epävarmuuksineenkin (virhemarginaali noin 20 %) viittaa siihen, että Ylä-Lapin riekkosaalis päättyy nykyään takavuosia useammin valtion maiden lupametsästäjille. Kotikuntalaisten saalisosuuden pienemistä selittää pyynnin määrässä tapahtuneet muutokset. Lupametsästäjien osuus valtion maiden metsästyspäivistä on kasvanut, ja vastaavasti he ovat saaneet myös entistä suuremman osuuden saaliista.

Nämä esimerkinomaiset huomiot 8 §-perusteisen metsästyksen muutoksesta korostavat jatkuvan seurannan tärkeyttä, sillä tuloksilla on keskeinen vaikutus valtion maille myytävien metsästyslupien määrän kestävässä mitoituksessa. Uutta tietoa tähän sääntelynäkökulmaan tuovat tämän tutkimuksen tulokset metsästyskauden aikaisesta kehityksestä. Pyyntin ja saaliin jakautuminen metsäkanalinnustuskauden kotikuntalaisten ja lupametsästäjien välillä ei näytä olevan vakioista metsästyskauden eri vaiheissa, vaan lupamet-

sästäjien osuus pyynnistä on selvästi suurin syksyn ensimmäisenä kuukautena. Metsästyskauden 2023/2024 ensimmäisen pyyntikuukauden päivistä lupametsästäjät olivat pyyntipäivissä, ja suurelta osin myös saaliissa mitattuna enemmistössä. Sen sijaan marras–joulukuussa kotikuntalaisille kertyi neljä viidesosaa metsästyspäivistä ja vielä suurempi osa saaliista. Taustalla vaikuttanevat osin samat jo edellä kuvatut yleiset syyt, jotka ohjaavat erityisesti valtion maiden lupametsästäjien pyynnin painottumista alkukauteen. Eroja voi kuitenkin syntyä esimerkiksi siinä, että paikallisille metsästäjille pyynnin jatkamisen kynnyksen kauden edetessä on pienemmän matkustustarpeen takia muualta tulevia lupametsästäjiä matalampi. Lisäksi Lapissa hirviä metsästävillä hirvijahti muodostaa jo syyskuussa kilpailevan metsästysmuodon metsäkanalinnustuksen kanssa, toisin kuin eteläsuomalaisilla, jotka aloittelevat esimerkiksi hirvijahtinsa vasta lokakuussa.

Metsästysaikojen sääntelyssä on Suomessa siirrytty viime vuosina suuntaan, jossa sallitaan hyvinkin lyhyitä pyyntikausia – vaihtoehtona täydelle pyynnin kiellolle tilanteessa, jossa edellytyksiä laajemmalle pyynnille ei ole. On sallittu urosmetson ja -teeren metsästys tammikuun erillisellä pyyntikaudella, sekä metsähanhen metsästys elokuussa rajatulla alueella Pohjois-Suomessa. Näitä pyyntikausia on perusteltu muun muassa pienillä saalismäärillä sekä kulttuurisilla perusteilla, eli sallimisen nähdään säilyttävän perinteisiä suomalaisen eränkäynnin muotoja (esim. MMM 2024a, MMM 2024b). Tämä tutkimus osaltaan vahvistaa käsitystä siitä, että tammikuun latvalinnustuksen myötä kertyvä saalis muodostaa pienen osan kokonaissaaliista (latvalinnustuksen osuus n. 5 % Pohjois-Suomen metsosaaliista, ja n. 3 % teerisaaliista). Biologiselta lisääntymisarvoltaan nämä linnut ovat arvokkaampia kuin aiemman kauden aikana metsästetyt, mutta tämän piirteen merkityksestä metsästysverotuksen suunnittelulle aineistomme ei anna lisätietoa. Epäselväksi tämän tutkimuksen pohjalta jää myös se, miten suuri kulttuurinen vaikutus pyynnillä on, kun esimerkiksi latvalinnustajia arvioimme olevan noin 6 000, he ovat keskimäärin nuorehkoja ja aktiivisia pyytäjiä, ja vastaavat noin 15 prosenttia Pohjois-Suomen kanallinnustajista. Elokuun metsähanhijahti vaikuttaa palvelevan vieläkin pienempää, reilun tuhannen metsästäjän joukkoa, ja ennen kaikkea paikallisia pyytäjiä.

Metsäkanalintujen metsästysaikojen sääntelyssä metsästyskauden pituutta on tarvittaessa rajoitettu kauden loppupäästä, jotta metsästys painottuisi nuoriin lintuihin (MMM 2024a). Tässäkin tutkimuksessa osoitettu pyynnin painottuminen syys-lokakuulle pitkänäkin metsästyskautena puoltaa osaltaan tätä sääntelytapaa: aktiivisimmat pyytäjät pääsevät nauttimaan pitkästä metsästyskaudesta, mutta valtaosa saaliista painottuu kuitenkin alkukauteen. Etenkin heikkoina lintuvuosina nousee esiin kysymys, onko metsästyskauden pituuden rajoittaminen huonoina lintuvuosina riittävä sääntelytoimenpide kestävän verotuksen takaamiseksi Pohjois-Suomessa (Niemi ym. 2011). Valtion mailla Metsähallitus kykenee säätelemään metsäkanalintujen verotusta (metsästyskuolevuutta) myytävien lupamäärien ja saaliskiintiöiden kautta, mutta MetsL 8 §:n perusteella metsästävien ja yksityismaiden osalta nykyinen metsästysaikojen pituuteen perustuva sääntely jättää metsästysoikeuden haltijoille ja metsästäjille itselleen vastuuta kestävän verotuksen toteutumisesta. Tätä vastuuta ehkä jonkinasteisesti myös kannetaan, sillä esimerkiksi Metsästystilaston tiedoista käy ilmi, että huonoina metsäkanalintuvuosina niitä pyytäneiden osuus kaikista metsällä käyneistä on pienempi kuin hyvinä lintuvuosina pitempene pyyntikausineen, eli pyynnissä on merkkejä sopeutumisesta tilanteen mukaan (Suomen virallinen tilasto 2024, ks. myös Niemi ym. 2011).

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella saalisvarmuus ei näytä olevan merkittävä syy pyynnin painottumiselle alkukauteen. Yksikkösaalishan laski kauden edetessä, kun metsoa, teertä ja pyytä tarkasteltiin yhdessä eli lajeja toisistaan erottelematta, mutta varsin loivasti, ja oli keskimäärin hyvin samalla tasolla (n. 0.24 lintua/pyyntipäivä) vuoden 2018 tutkimuksen kanssa (Pellikka ym. 2019). Lajeja erikseen tarkasteltuna yksikkösaaliin kehitys ei ollut kuitenkaan näin suoraviivaista. Riekon osalta pohjoismainen tutkimusnäyttö on viitannut siihen, että maastossa olevien lintujen määrä ennen pyyntikauden alkua ei ennusta kovin hyvin saalismäärää, vaan merkittäviksi tekijöiksi nousevat ennen kaikkea pyyntiponnistus (Willebrand ym. 2011), mutta myös mm. pyyntitekniikka, kokemus, etukäteissuunnittelu, maaston helppous (Andersen & Kaltenborn 2013), sekä sääolosuhteet (Lindberget 2009). Edellä mainituista tekijöistä muun muassa pyyntiponnistus ja -tekniikka sekä kokemus voisivat selittää sitä, että Ylä-Lapin

paikalliset riekonpyytäjät olivat koko tammi-maaliskuun ajan suurin piirtein yhtä tehokkaita yksikkösaaliissa mitattuna. Vastaavasti lupametsästäjien yksikkösaaliin kasvussa tammi-helmikuulta maaliskuulle taustalla voivat ehkä vaikuttaa esimerkiksi maaston kulkukelpoisuus (hankikelit) ja parantuneet sääolosuhteet.

Tulostemme mukaan kotikuntalaisen oikeudella metsästävien yksikkösaaliit ovat ehkä metson osalta eri pyyntikausina ja alueilla lähes järjestään lupametsästäjien tasoa korkeammat. Sen sijaan teerellä tilanne oli erityisesti syys-marraskuussa paikoin päinvastainen. Tätä havaintoa voi osaltaan selittää valtion maiden lupametsästäjien pyyntiä ohjaavat saaliskiintiöt. Metsästysvuonna 2023/2024 lupametsästäjät saivat pyydystä kaikilta valtion mailta syys-joulukuussa enintään kaksi metsoa (korkeintaan yhden päivässä), ja tammikuussa yhden, kun taas teeren pyyntiä ohjasivat vain päiväkohtaiset kiintiöt. Lupametsästäjät, joiden päivä- tai kausikohtainen metsokiintiö täyttyi, saattoivat jatkaa teeren pyyntiä. Teeren yksikkösaaliit poikkeivat metsoista myös yksikkösaaliiden ”häiriöisempänä” kehityksenä kauden edetessä. Metson yksikkösaaliit laskivat melko johdonmukaisesti, kun taas teeren yksikkösaaliit olivat joillain alueilla korkeimmat pyyntikauden toisena tai kolmantena kuukautena. Tämän kehityksen taustalla voivat vaikuttaa teerien parveutuminen, lehtien putoaminen puista ja pyyntitapojen muutokset kauden edetessä. Teerisaaliista noin viidesosa saadaan soitimilta tai niiden lähiympäristöstä vahtimalla kuvien avulla tai ilman (Forsman ym. 2019) ja kyseisen pyyntitavan mahdollinen suhteellinen yleistyminen metsästyskauden edetessä voisi osaltaan selittää yksikkösaaliin kehitystä. Metsästäjäkunta saattaa myös loppukaudesta painottua innokkaampiin ja kokeneempiin pyytäjiin, joilla on kenties enemmän paikallistuntemusta. Osa valtion maiden lupametsästäjistä saattaa myös siirtyä kauden edetessä teerijahtiin vuotuisen metsokiintiön täytyttyä.

Tutkimuksen varaumia

Tässä tutkimuksessa metsäkanalintu- ja metsähanhisaaliin ja pyynnin määrää on tarkasteltu hyvinkin yksityiskohtaisesti: alueittain erikseen valtion maille ja yksityismaille, lajeittain, ajanjaksoittain, sekä huomioiden valtion mailla erikseen lupametsästäjät sekä kotikuntalaiset metsästäjät.

Yksityiskohtaisempaan resoluutioon siirryttäessä otantavirhe tyypillisesti kasvaa, ja sen mittarina on tässä tutkimuksessa käytetty pääasiassa variaatiokerrointa, joka on suhteellinen hajonnan tunnusluku. Tuloksia hyödynnettäessä tämä piirre on hyvä pitää mielessä. Ylä-Lapin yksityismaiden riekon metsästyksen liittyi aineiston osalta niin merkittävää epävarmuutta (variaatiokerroin 93 %), ettei siitä voida juuri tehdä päätelmiä. Toinen mahdollinen virhelähde liittyi pyyntiä koskevan aineiston kattavuuteen: Vastaajien oli lomakkeillamme mahdollista raportoida metsästystään enintään kolmen kunnan alueella, jotka olivat pyynnin kannalta vastaajalle keskeisimpiä. Joillakin on voinut kuitenkin olla pyyntiä vielä useammassakin kunnassa, mutta tämän vaikutus tuloksiin lieenee kuitenkin kokonaiskuvan kannalta merkityksetön, sillä vastaajista alle neljä prosenttia ilmoitti metsästystä kolmen eniten metsästyksen käyttämänsä kunnan alueella, ja oletettavasti vielä tätäkin harvempi metsästää vielä useammassa kunnassa.

Tässä esitetyt saalismäärät poikkeavat hieman Luken metsästystilaston saalisarvioista, jonka mukaan metsäkanalintusaalis Pohjois-Suomessa vuonna 2023 oli 24 200 metsoa, 60 900 teertä, 12 600 pyytä ja 31 100 riekkoa. Eroavaisuuksien taustalla ovat eri viiteajankohdat sekä alueelliset erot. Metsästystilaston saalisarvio koskee kalenterivuotta 2023, kun taas Pohjois-Suomen kyselyaineistossa tarkastelussa oli metsästyskausi 2023/2024, sekä riekon kevätmetsästys 2023. Ajallisen eroavaisuuden lisäksi edellä mainitut metsästystilaston vertailuluvut sisältävät Pohjois-Pohjanmaan 8 §:n kuntia vastaavan alueen lisäksi Haukiputaan, Iin seudun, Kiiminki-Ylikiimingin sekä Utajärven riistanhoitoyhdistysten alueelta saadun saaliin. Edellä mainittujen erojen takia painokertoimia ei pyrittykään kalibroimaan metsästäjämäärien lisäksi myös näitä saalismääriä reunajakaumia hyödyntäen, jolloin myös saalismäärät olisivat täsmänneet täysin. Metsästäjämäärät kalibroimalla kuitenkin myös saalismäärät näiden kahden eri aineiston pohjalta estimoituna vastasivat toisiaan varsin hyvin, joka osaltaan kertoo vastaajien koherentista vastaamisesta metsästystilastolomakkeen ja Pohjois-Suomen kyselylomakkeen välillä. Lajitasolla suurin eroavaisuus saalisestimaateissa oli riekolla, jonka saalisarvio on Pohjois-Suomen kyselyn aineistosta estimoituna noin 20 % tilastoarviota suurempi. Metson, teeren ja pyyn osalta saalismäärät poikkesivat alle 10 prosenttia.

Kiitokset. Esitämme sydämelliset kiitokset kaikille niille metsästäjille, jotka mahdollistivat tämän tutkimuksen toteuttamisen suomalla aikaansa kyselyymme vastaamiseen kevättalvella 2024. Kiitämme myös Janne Mustikkamaata, Ahti Puutaalaa ja Mikko Rautiaista Metsähallituksesta, sekä Matti Kervistä ja Mikael Luomaa Suomen riistakeskuksesta heidän työpanoksestaan kyselylomakkeen suunnittelussa sekä käsikirjoituksen kommentoinnissa.

Summary: Status of grouse and bean goose hunting in northern Finland

Hunting for grouse species capercaillie *Tetrao urogallus*, black grouse *Lyrurus tetrix*, hazel grouse *Tetrastes bonasia* and willow ptarmigan *Lagopus lagopus* is among the popular type of small game hunting in Finland. Every other of Finland's active hunters hunt grouse annually, and third of hunters consider as their most important species to hunt. Due to variation in grouse densities, revealed by nationwide censuses, hunting restrictions (setting season length) and hunting effort, the annual grouse bags as well as harvest rates vary significantly. Unlike for some waterfowl species, there are no national legislation enforcing annual or daily bag limits or mandatory harvest reporting for any grouse species. The grouse bag is estimated based on an annual nationwide hunting survey, and the results are published in Natural Resource Institute's hunting statistics as a part of Official Statistics of Finland (OSF) collection. Over the last decade 2014-2023, the annual bag of black grouse has been between 32 800 and 140 300 individuals, capercaillie bag between 13 400 and 35 900 individuals, hazel grouse bag between 15 500-50 000 individuals, and willow ptarmigan bag between 14 800 and 40 900 individuals.

In Finland, the holder of the hunting rights of the area (typically landowner or hunting lessee, such as hunting clubs) may set additional hunting restrictions. In state owned land Parks & Wildlife Finland (Metsähallitus) regulates grouse hunting by controlling number of permits sold, setting personal bag limits and requiring reporting of the bag. However, Finnish Hunting Act provides local hunters living in Northern parts of Finland (Fig. 1) open access for small game hunting in state-owned land within their municipality of residence, and unlike (tourist) permit hunters in state land, the local hunters are not subject to bag limits or mandatory bag reporting. Additional efforts thus need to be made to collect data and estimate the overall bag of game birds.

In this article, we assess the hunting effort and bag of four grouse species in private and state-owned land in Northern Finland, differentiating between permit hunters and local hunters in state-owned land. In addition to grouse, we examine bean goose *Anser fabalis*, a species which hunting has been recently highly restricted. During 2023, bean goose hunting season only lasted one week in August, with a seasonal bag limit of one bean goose per hunter. We examine how effort and bag develops during different parts of hunting season, as well as the characteristics of hunters engaged, based on a national hunting survey conducted in 2024.

The data was collected along with annual design-based hunting statistics survey. A stratified sample of 9 475 persons was drawn from hunter registry, which is a comprehensive census on some 300 000 persons (i.e. study population) eligible for participating in hunting during a given hunting season. In addition to established annual hunting statistics questionnaire, a two-page questionnaire on grouse and bean goose hunting in Northern Finland was attached to the survey (Appendix 2). In the cover letter, the respondents were asked to fill both survey forms and respond by mail, or online. Additionally, phone interviews were conducted to increase the response rate. A total of 5 301 hunters responded in the hunting statistics survey (response rate 56 %), and 3 642 (38 %) responded in the additional survey on hunting in Northern Finland (Table 1). The results were estimated applying Horvitz-Thompson and Generalized REGression (GREG) estimators with SAS 9.4 software PROC SURVEYMEANS procedure and CLAN97 -macro.

A total of 94 000 hunters hunted grouse during 2023. The largest segment engaged in grouse hunting were at age category 60-69-year, who participated in grouse hunt on average in 9 days during 2023. However, the most active grouse hunters in terms of hunting days were slightly younger, 30-49-year-old (Fig. 2). Approximately 48 000 hunters hunted small game in Northern Finland, and (appendix 1), 42 000 of them hunted grouse, 29 000 of which on state-owned land and 23 000 on private land. The total grouse hunting effort was 400 000 days, out of which approximately 60 % occurred in state-owned land. Over half of hunting days occurred during the first month of the hunting season. In state owned land, the hunting days accumulated more heavily on the beginning of the season compared to private land (Figure 3). Correspondingly, the majority of grouse bag was also bagged during the first month of the season (Fig. 4). The early season accumulation of capercaillie bag was especially high in Keski-Lappi (Middle-Lapland) region, where 60 % of capercaillie bag accumulated during first month of the season. For black grouse, early season accumulation was highest in Etelä-Lappi (Southern Lapland), where 56 % of black grouse bag accumulated during first month of the season. For hazel grouse, almost the entire bag (89 %) accumulated during the first month. The hunting bag per day varied during different parts of the hunting season (Fig. 5). For capercaillie, we found mainly a decreasing trend towards the end of the season in bag per hunting day, but development of black grouse was more disruptive, as the highest black grouse bag per hunting day was observed during the second or third month of the season, depending on the region.

Of the 48 000 hunters hunting small game in northern Finland, approximately 15 800 hunters made use of the right granted in Hunting Act to hunt on state-owned land in their municipality of residence. The proportion of these local hunters out of all small game hunters varied by region from 21% in Pohjois-Pohjanmaa (Northern Ostrobothnia) to 37% in Ala-Lappi (Southern Lapland). In state-owned land, these local hunters accumulated 55 % of total grouse hunting days during the season (Table 2). They bagged 62 % of capercaillies, 53 % of black grouse, and 36 % of hazel grouse bags in state-owned land. The proportion permit hunters in terms of effort and bag were greater during early season, while local hunters' proportion increased towards the end of the hunting season (Table 3).

Hunters utilizing their right to hunt small game in state-owned land in their municipality of residence has been studied every five years since 2003. A key observation when looking at the development over the last twenty years is the decrease in the share of local hunters' bag regarding all grouse species. For example, in 2003, local hunters took an estimated 77% of the capercaillie bag on state-owned land in northern Finland, compared to 62% in 2023. The largest drop in the local hunters' share of willow ptarmigan bag in northernmost part of Lapland, which was around 80 % between 2003 and 2013, but only 30 % in 2023. However, local hunters' share of willow grouse bag was significantly higher in other part of season than in September-October, which is a period when majority of bag and hunting effort accumulates (Table 4).

In recent years, the regulation of hunting in Finland has moved in the direction of allowing very short hunting seasons - as an alternative to a total ban on hunting in situations where there are no conditions for more extensive hunting. For example, traditional hunts such as treetop hunting for male capercaillie and black grouse in a separate season in January and hunting of Taiga bean goose in August in a limited area in northern Finland have been allowed. Our results confirm that January treetop hunting makes up only a small part of total bag (approx. 5% of total capercaillie bag in northern Finland, and about 3% of black grouse bag). However, in terms of biological reproductive value, these birds are more valuable than those hunted during the beginning of the season, although our results do not provide further information on the significance of this feature. Our results show that January treetop hunting and Taiga bean goose hunt in August serves a rather small group of hunters, as only 6 000 persons hunted grouse in January, and only 1 000 persons participated in August bean goose hunt. It remains unclear whether hunting of that scale will help to maintain traditional (cultural) values (i.e. supporting argument for allowing it) but indicate that especially the August bean goose hunt serves primarily local hunters in state-owned land, possibly upholding local traditions.

Kirjallisuus / References

- Andersen, O. G., & Kaltenborn, B. P. 2013: Does a hunter's Catch-per-unit-effort reflect willow ptarmigan abundance. – *Utmark-tidsskrift for utmarksforskning* 2b: 13.
- Derville, J. C. & Särndal, C. E. 1992: Calibration Estimators in Survey Sampling – *JASA* 87: 376–382.
- Eriksen, L. F., Moa, P.F. & Nilsen, E.B. 2018: Quantifying risk of overharvest when implementation is uncertain. – *Journal of Applied Ecology* 55: 482–493.
- Forsman, L., Pellikka, J. & Kervinen, M. 2019: Millaista on suomalainen metsäkalanlustus? (Summary: Grouse hunting in Finland – how to collect cost-efficient survey data?). – *Suomen Riista* 65: 27–44.
- Helle, P. Pellikka, J., Kauhala, K. & Forsman, L. 2016: Pienriistan metsästysverotus Suomessa 1996–2015 (Summary: Harvest rate of small game during 1996–2015 in Finland). – *Suomen Riista* 62: 83–98.
- Korhonen, P. 2004: Pienriistan metsästys Pohjois-Suomessa vuonna 2003. – *Kala- ja riistareportteja* 326. 65 pp. (in Finnish).

- Lehikoinen, H 2007: Tuo hiisi hirviäsi. Metsästyksen kulttuurihistoria Suomessa. Helsinki: Teos.
- Lindberget, M. 2009: Using Bag Statistics as a Management Tool: Does previous harvest affect CPUE? (in Swedish). MSc Thesis, Swedish Agricultural University, Umeå, Sweden.
- MMM 2023: Riistakonsernin strategia 2023–2030. https://mmm.fi/documents/1410837/1708289/230324_riistakonsernin_strategia_A4_Final.pdf/1bdb12cc-facf-24c3-1d7e-33706b6552aa/230324_riistakonsernin_strategia_A4_Final.pdf?t=1680678738757
- MMM 2024a: Maa- ja metsätalousministeriön asetus metsähanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuonna 2024–2025. Muistio 12.8.2024. Saantitapa: <https://mmm.fi/documents/1410837/2218950621/Muistio+mets%C3%A4hanhi.PDF/c68da139-4edd-146d-eba8-fc4396a3683d/Muistio+mets%C3%A4hanhi.pdf?t=1723468454070>
- MMM 2024b: Maa- ja metsätalousministeriön asetus metson, teeren, pyyn ja riekon metsästyksen kieltämisestä metsästysvuonna 2024–2025. Muistio 12.8.2024. Saantitapa: <https://mmm.fi/documents/1410837/220108523/Muistio.PDF/6fddab8d-3ad7-84b1-8989-d4ae545a0ced/Muistio.pdf?t=1724757235248>
- Niemi, M., Nylander, E. & Korhonen, P. 2009: Pienriistanmetsästys Pohjois-Suomessa vuonna 2008. – Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 20/2009. 32 s. (in Finnish).
- Niemi, M., Pellikka, J., Nylander, E., & Korhonen, P. 2011: Onko huolta huomisesta? Pohjoissuomalaisten metsästäjien ajatuksia metsäkanalintukantojen pienentyessä (Summary: Here today, gone tomorrow? Hunters' adaptations to fluctuating grouse populations). – Suomen Riista 57: 37–54.
- Nykänen, A., Nylander, E. & Korhonen P. 2014: Pienriistan metsästys Pohjois-Suomessa vuonna 2013 (Abstract: Small game hunting in Northern Finland in 2013). – Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 13/2014. 43 s. (in Finnish).
- Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Rannikko, P. 2012: Minne mennä metsälle? (Summary: Going hunting – but where?). – Suomen Riista 58: 30–41.
- Pellikka, J., Artell, J., Rautiainen, M. & Putaala, A. 2018: Valtion maiden kanälintulupametsästäjät (Summary: Willow grouse permit hunters in state forests). – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja B 241.
- Pellikka, J. & Forsman, L. 2018: Pyytäjiä ja saaliin saajia (Summary: Factors explaining a small-game hunter's bag size). – Suomen Riista 64: 71–82.
- Pellikka, J. & Rautiainen, M. 2019: Millaisessa metsästysympäristössä metsästäjät saavat liikuntaa? – havaintoja pienriistametsästäjien kävelymatkoista valtion lupa-alueilla (summary: The affordances of the smallgame hunting grounds for the physical exercise – the analysis of the daily distances walked by hunters in public land 2005–2018). – Suomen Riista 65: 57–70.
- Pellikka, J., Ojala, A., Neuvonen, M. & Tyrväinen, L. 2020: Metsästys terveys- ja hyvinvointivaikutusten tuottajana (Summary: What role does the hunting play for health and wellbeing in different hunting profiles?). – Suomen Riista 66: 61–80.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Metsästys [verkkojulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus [viitattu: 16.9.2024]. Saantitapa: <https://www.luke.fi/fi/tilastot/metsastys>
- Särndal, C. E., Swensson, B. & Wretman, J. 1992. Model assisted survey sampling. NewYork: Springer–Verlag.
- Toivonen, A.–L. 2009. Suomalainen metsästäjä 2008. Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 19/2009. 22 s. (in Finnish).
- Willebrand, Tomas & Hörnell–Willebrand, Maria & Asmyhr, L. 2011: Willow grouse bag size is more sensitive to variation in hunter effort than to variation in willow grouse density. – Oikos 120: 1667–1673.
- Zimoch, U., Törmä, H., Keskinarkaus, S., Rautiainen, M. & Kinnunen, J. 2014: Metsähallituksen metsästys- ja kalastuslupa-asiakkaiden rahankäytön aluetaloudelliset vaikutukset. – Raportteja 132. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti (in Finnish).

Hyväksytty/Accepted 25.11.2024

Miikka Husa & Jani Pellikka
Luonnonvarakeskus
Natural Resources Institute Finland (Luke)
Latokartanonkaari 9
FI-00790 Helsinki, Finland

Liite 1. Pohjois-Suomessa pienriistaa metsästäneiden määrä vuonna 2023 kotiriistanhoitoyhdistyksen mukaan.

Appendix 1. Number of hunters who hunted small game in northern Finland during 2023 by membership in game management associations.

Osite <i>Strata</i>	Pohjois-Suomessa metsästäneitä <i>Number of hunters</i>	Variaatiokerroin <i>Coefficient of variation</i>
Etelä-Häme	762	0.24
Etelä-Savo	1 249	0.21
Kainuu	8 255	0.04
Keski-Suomi	1 617	0.20
Kaakkois-Suomi	638	0.31
Pohjanmaa	723	0.35
Pohjois-Häme	943	0.22
Pohjois-Karjala	1 379	0.23
Pohjois-Savo	3 223	0.17
Rannikko-Pohjanmaa	272	0.37
Satakunta	739	0.27
Uusimaa	2 726	0.23
Varsinais-Suomi	714	0.29
Ala-Lappi	8 801	0.05
Keski-Lappi	4 344	0.05
Ylä-Lappi	1 237	0.07
Oulu, eteläinen	2 263	0.21
Oulu, pohjoinen (MetsL 8 §)	4 879	0.04
Oulu, pohjoinen	3 288	0.10
Koko maa <i>Whole country</i>	48 052	0.03

Metsästystilastokysely 2023

Arvoisa vastaanottaja

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn, jossa kerätään tietoja metsästyksen ja pienriistasaaliin määrästä Suomessa **kalenterivuonna 2023**. Vastaathan kyselyyn, vaikka et olisi metsästännyt tai saanut saalista. Vastaathan kyselyyn myös, vaikka olisit jo ilmoittanut saaliisi jollekin toiselle viranomaiselle tai toimijalle. Tämän metsästystutkimuksen yhteydessä on myös jatkokysely liittyen pienriistan metsästyksen Pohjois-Suomessa.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisinä eikä tuloksista voi tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Vastaamalla kyselyyn tuet riistakantojen hoitoa. **Kaikkien vastaajien kesken arvotaan viisi 200 euron Motonet-lahjakorttia. Jatkokyselyyn vastanneiden kesken arvotaan lisäksi viisi 200 euron lahjakorttia metsästys- ja kalastusliike Ruotoon.**

Kyselyn kohdejoukko on valittu satunnaisesti Suomen riistakeskuksen ylläpitämästä metsästäjärekisteristä.

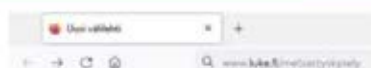
Kyselyyn vastaaminen

Vastaa kyselyyn viimeistään 21.2.2024 osoitteessa <https://www.luke.fi/metsastyskysely> tai palauttamalla tämä lomake ohjeissa vastauskuoressa.

Kirjaudu palveluun

Verkko-osoite kirjoitetaan selaimen osoitekenttään (vrt. kuva). Ei Googlen hakukenttään.

Esimerkki Mozilla Firefox -selaimen osoiterivistä, mutta muutkin selaimet käyvät.

Palveluun kirjaudutaan vastaajatunnuksella.

Vastaajatunnuksesi on:

Lisätietoja tiedonkeruusta

Miikka Husa, p. 050 4339066, kala-riistatilastot@luke.fi

Kiitos yhteistyöstä!

Esa Katajamäki

Tilastopäällikkö

luke.fi/tilastot

Luonnonvarakeskus (Luke)
Tilastopalvelut
PL 2, 00791 Helsinki

1. Metsästikö vuonna 2023?

- ☐ Kyllä
☐ En metsästänyt lainkaan.

2. Metsästikö viereisen sivun saalistaulukossa 8 mainittuja lajeja vuonna 2023?

- ☐ En metsästännyt kyseisiä lajeja
☐ Kyllä, ja sain saalista
☐ Kyllä, mutta en saanut saalista

3. Metsästikö vesilintuja vuonna 2023?

- ☐ Kyllä, yhteensä ____ päivänä ☐ En

4. Metsästikö metsäkanalintuja vuonna 2023?

- ☐ Kyllä, yhteensä ____ päivänä ☐ En

5. Metsästikö hirviä, peuroja tai kauriita vuonna 2023?

- ☐ Kyllä, yhteensä ____ päivänä, ☐ En
 joista metsästin hirviä ____ päivänä,
 valkohäntäpeuroja ____ päivänä

6. Metsästikö karhuja, susia, ilveksiä, ahmoja, norppia, euroopanmajavia tai saukkoja vuonna 2023?

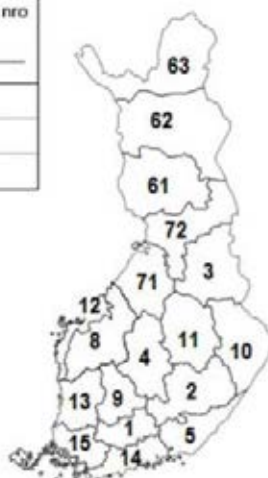
- ☐ Kyllä, metsästin ____ päivänä ☐ En

7. Kuinka monena päivänä metsästit saalistaulukossa 8 mainittuja pienriistalajeja eri alueilla vuonna 2023? Riistakeskuksen alueiden numerot löytyvät oikeasta kartasta

Metsästyspäivien määrä	Alue nro	Alue nro	Alue nro	Alue nro
	_____	_____	_____	_____
1. Metsästyspäiviä yhteensä				
2. Metsästyspäiviä aseella				
3. Ansojen virittämistä tai kokemispäiviä				

Riistakeskusalueet

1 Etelä-Häme	12 Rannikko-Pohjanmaa
2 Etelä-Savo	13 Satakunta
3 Kainuu	14 Uusimaa
4 Keski-Suomi	15 Varsinais-Suomi
5 Kaakkois-Suomi	61 Ala-Lappi*
8 Pohjanmaa	62 Keski-Lappi*
9 Pohjois-Häme	63 Ylä-Lappi*
10 Pohjois-Karjala	71 Oulu, eteläinen*
11 Pohjois-Savo	72 Oulu, pohjoinen*

***Oulun ja Lapin osa-alueet riistanhoitoyhdistyksittäin:**

Oulu, eteläinen (71): Haapajärvi-Reisjärvi, Haapavesi, Hailuoto, Kalajoki-Alavieska, Kempele-Oulunsalo, Kärsämäki, Limingan seutu, Muhos, Nivala, Oulainen, Oulu, Piippolan seutu, Pyhäjärvi, Raahen seutu, Sievi, Siikajoki-laakso, Tynävä ja Ylivieska
Oulu, pohjoinen (72): Haukipudas, Iin seutu, Kiiminki-Ylikiminki, Kuusamo-Pudasjärvi, Taivalkoski, Utajärvi ja Vaala
Ala-Lappi (61): Kemijärvi, Kemijoki, Pello, Posio, Rovaniemi, Simo, Tervola, Tomio ja Ylitomio
Keski-Lappi (62): Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Salla, Savukoski ja Sodankylä
Ylä-Lappi (63): Enontekiö, Inari ja Utsjoki

8. Paljonko sait pienriistasaalista eri alueilta vuonna 2023? Alueiden numerot löytyvät kartasta.

Lisätietoja Luken tilastoista verkko-osoitteesta: <https://www.luke.fi/tilastot>

	Laji	Alue nro	Alue nro	Alue nro	Alue nro	Alue nro
		_____	_____	_____	_____	_____
		kpl	kpl	kpl	kpl	kpl
1	Metsäjänis					
2	Rusakko					
3	Orava					
4	Majavat					
5	Pisami					
6	Kettu					
7	Supikoirra					
8	Karppa					
9	Minkki					
10	Hilleri					
11	Näätä					
12	Mäyrä					
13	Villisika					
14	Metsähanhi					
15	Merihanhi					
16	Kanadanhanhi					
17	Haapana					
18	Tavi					
19	Sinisorsa (=Heinäorsa)					
20	Jouhisorsa					
21	Heinätaavi					
22	Lapasorsa					
24	Tukkasotka					
25	Haahka					
26	Alli					
27	Telkka					
29	Isokoskelo					
30	Pyy					
31	Riekko					
32	Teeri					
33	Metso					
34	Peltopyy					
35	Fasaani					
36	Sepelkyyhky					
37	Nokikana					
38	Lehtokurppa					
39	Varis					
40	Harakka					
49	Naakka					
50	Harmaalokki					
51	Merilokki					

9. Montako laukausta ammuut metsästystilanteissa seuraavanlaisilla patruunoilla vuonna 2023 (arvio)

Patruunatyyppe	Yhteensä (kpl)	joista lyijyttömiä (kpl)
Haulikon patruunoita		
Kiväärin patruunoita		

10. Sisältyykö ilmoittamaasi saaliiseen kaupallisessa metsästysyrityksessä saaliiksi saatua tarhakasvatettua riistaa?

☐ Ei

☐ Kyllä. Laji _____ kpl.

Vapamuotoiset kommentitne kyselyyn liittyen:

Tiedonkeruun lainsäädännöllinen perusta ja luottamuksellisuus

Tilaston tuottaminen perustuu lakiin Luonnonvarakeskuksesta (561/2014), lakiin ruoka- ja luonnonvaratilastoista (562/2014) sekä tilastolakiin (280/2004).

Tilastotarkoituksiin kerättävät yksikkötason tiedot ovat salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, 24 §, 1 mom., kohta 16) mukaan.

Yksikkötason tietoja ei luovuteta missään olosuhteissa hallinnollista päätöksentekoa, tutkintaa, valvontaa tai muuta vastaavaa käyttöä varten.

Tutustu tietosuojaselosteeseen ja lue lisää tietosuojasta:
<https://www.luke.fi/fi/tilastot/tietoa-tilastoista/luke-tilastoja/tietosuojaseloste>

Tilaa tilastojulkistukset sähköpostiisi

Tilaston tuottaa Luonnonvarakeskus ja se julkaistaan viimeistään 31.07.2024. Voit tilata tilastojulkistukset sähköpostiisi osoitteessa: <https://luke.fi/tilaa-tilastoja>

Luonnonvarakeskus on tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio, joka tekee työtä luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja biotalouden edistämiseksi.

Tämän kyselyn toteuttaa Luken Tilastopalvelut-yksikkö, joka tuottaa ja julkaisee Suomen ruoka- ja luonnonvaratilastoja.

Tilastot muodostavat tärkeän pohjan luonnonvara-alan tutkimukselle ja antavat tietoa kala- ja riista-alan toimijoille, päätöksentekijöille ja kaikille kiinnostuneille.

Pienriistan metsästys Pohjois-Suomessa

Tässä kyselyssä Pohjois-Suomella tarkoitetaan Lapin ja Kainuun maakuntia sekä Kuusamon, Pudasjärven, Taivalkosken ja Vaalan kuntia (karttaan merkitty alue). Kyseisissä kunnissa kotikuntalaisilla on metsästyslain 8 §:n nojalla vapaa metsästys oikeus valtion mailla.

1. Metsästätkö ajanjaksolla 1.1.2023-31.1.2024 pienriistaa Pohjois-Suomessa, metsästyslain 8 § mukaisella alueella?

Kyllä ☐
En ☐

2. Metsästitkö ajanjaksolla 1.1.2023-31.1.2024 pienriistaa kotikuntalaisen metsästys-oikeudella valtion alueella (metsästyslain 8 § mukaisesti)?

Kyllä, Kotikunta: _____
En ☐

Mikäli metsästit metsäkanalintuja tai metsähänhiä Pohjois-Suomessa, pyydämme sinua vielä merkitsemään metsästyspäivien määrän ja saamanne saaliin seuraaviin taulukoihin. Niihin antamiisi tietojen tulee sisältää myös edellisillä sivuilla annettuihin vastauksiin. Jätä taulukot 3 ja 4 tyhjiksi, jos et metsästänyt metsäkanalintuja tai metsähänhiä.

Merkitse metsästyspäivät taulukkoon 3. Nimeä ensin kunta tai kuntien nimet, joiden alueella metsästit. Merkitse sitten metsästyspäivien määrä erotellen ne yksityismaiden ja valtion maiden osalta. Mikäli metsästit saman päivän aikana sekä yksityismailla että valtion mailla, merkitään päivä molempiin sarakkeisiin.

3. Metsästyspäivät Pohjois-Suomessa ajanjaksolla 1.1.2023-31.1.2024							
Metsästyspäiviä ajanjaksolla		Kunta		Kunta		Kunta	
		Yksityis- maat	Valtion maat	Yksityis- maat	Valtion maat	Yksityis- maat	Valtion maat
Riekko							
1.1–28.2.2023	HUOM. Kevät 2023						
1.3–31.3.2023							
Metsähänhi							
20.8–27.8.2023							
Kaikki metsäkanalinnut							
10.9.–9.10.2023							
10.10.–9.11.2023							
10.11.–10.12.2023							
11.12.2023–31.12.2023 (vain riekko)							
10.1.–31.1.2024							

Merkitse saalis taulukkoon 4. Nimeä ensin kunta tai kuntien nimet, joiden alueelta sait saalista. Merkitse sitten saaliksi saatujen lintujen määrä lajeittain erotellen ne yksityismaiden ja valtion maiden osalta.

4. Saalis Pohjois-Suomessa ajanjaksolla 1.1.2023-31.1.2024						
Saalis ajanjaksolla, yksilöä	Kunta		Kunta		Kunta	
	Yksityis- maat	Valtion maat	Yksityis- maat	Valtion maat	Yksityis- maat	Valtion maat
Riekko – saalis						
1.1–28.2.2023						
1.3–31.3.2023						
10.9.–31.10.2023						
1.11.–31.12.2023						
Metsähanhi – saalis						
20.8–27.8.2023						
Metso – saalis						
10.9.–9.10.2023						
10.10.–9.11.2023						
10.11.–10.12.2023						
10.1.–31.1.2024						
Teeri – saalis						
10.9.–9.10.2023						
10.10.–9.11.2023						
10.11.–10.12.2023						
10.1.–31.1.2024						
Pyy – saalis						
10.9.–9.10.2023						
10.10.–10.11.2023						

